

NOVI

ODMEV

ŠTEVILKA 19
JUNIJ 2003



GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

Fran Petri



BESEDA UREDNIKA

V erjeli ali ne. Človek se lahko razveseli tudi pritožbe na svoj računa. To se je zgodilo meni, ko sem kot urednik Novega odmeva prejel pritožbo na delo uredništva. Češ da smo se zaprli v svoj krog in da se separiramo. No ja, če v impresumu našega časopisa preberete imena članov uredništva, pripomba o separiranju brz odpade. Gre za ljudi, ki v Slovenskem domu delujejo na različnih področjih in si prizadevajo za napredek in uspešno delovanje društva nasploh. Res je samo, da vsak član uredništva, tako kot v vsakem uredništvu, skrbi za eno področje ali rubriko časopisa. Seveda ima uredništvo tudi stalne sodelavce. Med drugim dopisnike iz vseh slovenskih društev na Hrvaškem. Vsak prispevek, ki ga dobimo od kogarkoli, je dobro došel. Če le ustreza zasnovi časopisa. Ne samo enkrat se je zgodilo, da smo o istem dogodku prejeli dva prispevka: enega od člana uredništva (po dogovoru) in drugega, ki ga je nekdo napisal na lastno pobudo in poslal uredništvu. V takih primerih se je uredništvo večinoma odločilo za drugi prispevek. Četudi je bil prispevek člana uredništva morda boljši.

Da bi le imeli več sodelavcev. Kolikokrat sem v težavah, ko iščem avtorja prispevka o nekem dogodku v društvih ali dogodku, ki je pomemben za Slovence na Hrvaškem. Nekateri se kar zdrznejo, ko jih kot urednik pokličem po telefonu in takoj vprašajo: "Ali moram napisati do včeraj ali do jutri?" Verjemite mi, to mi ni niti malo všeč. K sodelovanju smo vabili na vse načine. Tudi s poskusom rubrike Pisma bralcev. Ni uspela. Povabili smo vas, da nam sporočite, kaj vas zanima o zdravju, o slovenskem jeziku - zaman. Podobno je z rubriko Ustvarjalnica. Zato ponavljam vabilo.

Pišite o dogajanjih v društvu, o vtisih s slovenskih prireditiv, o srečanjih s Slovenci v Sloveniji ali slovenskimi turisti na Hrvaškem... Teme so odprte. Poskusite že za naslednjo, jubilejno 20. številko, ali pa za zadnjo številko v tem letu - ko bomo imeli močeno manj standardnega gradiva. Vaši prispevki naj bodo dolgi okoli ene novinarske kartice (ene strani), po možnosti v slovenščini in s sliko. Vseeno pa morate računati tudi na uredniške škarje in opozorila.

Pišite!
Silvin Jerman



SESTANKI UPRAVNEGA ODBORA

Upravni odbor se je 17. novembra leta 2002 seznanil s podrobnostmi v zvezi z odkupom prostorov Slovenskega doma. Predsednik **Darko Šonc** je povedal, da Vlada Republike Hrvaške še ni odgovorila na ponudbo Slovenskega doma za odkup prostora in da je to edini razlog, da se prenova še ni začela. Obširna je bila tudi razprava o načrtovanju dejavnosti za leto 2003. Upravni odbor je soglašal, da bi morali program Slovenskega doma posodobiti in dejavnosti, ki so preživele, opustiti. Programi bi morali biti zanimivi zlasti za mlade. Prostor, čas in sredstva bi bilo treba nameniti tudi sodelovanju s hrvaškimi organizacijami v Sloveniji ter s slovenskimi organizacijami v zamejstvu, v Italiji, Avstriji in Madžarski.

Tik pred koncem lanskega leta 2002 (23.12.2002) je bila skupna seja upravnega in nadzornega odbora, posvečena uresničevanju programa za to leto in prenovi prostorov Slovenskega doma. Člani obeh odborov so menili, da je bilo leto 2002 po organizaciji in programski kakovosti uspešno. Za realizacijo v letu 2003 je ostala ena sama naloga, in sicer priprava okrogle mize o Slovencih na Hrvaškem. V zvezi s prenovo je predsednik Darko Šonc povedal, da hrvaška vlada še ni odgovorila na ponudbo Slovenskega doma za odkup prostorov. Upravni odbor je sklenil, da se kljub temu začne obnova prostorov. Pripraviti je treba finančno konstrukcijo in določiti izvajalce, vse v skladu s predpisi Republike Hrvaške. Na tej seji je upravni odbor še sklenil, da višina članarine v letu 2003 ostane nespremenjena, in sicer 50 kun, za novospregnete člane pa še dodatnih 50 kun vpisnine. Otroci in mladi do 18. leta starosti so oproščeni tako članarine kot vpisnine.

Franc Strašek

KULTURNA PRIREDITEV OB MATERINSKEM DNEVU

Kulturno društvo Međimurje - Ljubljana je povabilo Mešani pevski zbor Slovenskega doma iz Zagreba k sodelovanju na skupni prireditvi ob materinskem dnevu. Prireditve je bila 29. marca v Kulturnem domu Črnuče. Kot po navadi smo se tudi tokrat zbrali na našem starem mestu za odhod Mažuraničevem trgu in se z avtobusom odpeljali proti ljubljanskim Črnučam. Nismo vedeli, kaj lahko pričakujemo, saj smo tokrat prvič obiskali Hrvate, ki živijo na slovenskih

tleh, mi pa smo Slovenci, ki živimo na Hrvaškem. Ker smo torej vsi v podobnem položaju, smo se posebej veselili temu obisku.

Po prihodu so nas člani kulturnega društva Međimurje prijetno presenetili z rdečimi nageljni. Vsak od nas je dobil po en cvet. Drugo presenečenje pa smo doživeli, ko smo v njihovem programu prebrali, da je tukaj aktivna Dopolnilna šola hrvaškega jezika, ki jo vodi prof. **Lidija Racki**, tudi naša članica. Naše društvo je predstavil podpredsednik zagrebškega Slovenskega doma in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Franc Strašek**.

Po uvodnih besedah smo poslušali Mešani pevski zbor KDMLJ in se počutili, kot da smo zares v Međmurju. Sledila je recitacija Oči moje majke, potem pa smo si pogledali dramsko igro Meja in se posebej razveselili ter nasmejali lepemu in srečnemu koncu igre. Slišali smo, kaj je otroke naučila prof. Lidija Racki, in ji za uspešno delo tudi čestitamo. Nič slabši niso bili tamburaši, ki so nas s glasbo spet popeljali v Međmurje. Na koncu smo vsi skupaj zapeli Za vsako dobro reč in odšli na skupno večerjo, kjer smo se še naprej dobro zabavali, plesali in peli. Le stežka smo se odpravili domov v Zagreb.

Miroslava-Maria Bahun



ZAMEJSKI SLOVENCIPRI DRNOVŠKU

Kot po navadi je imel tudi letos predsednik Slovenije ob državnem kulturnem prazniku sprejem za zamejske Slovence. Tokrat nas je v tej vlogi prvič povabil novi slovenski predsednik **Janez Drnovšek**. Sprejema so se udeležili predstavniki društev in zvez iz Avstrije, Hrvaške, Italije in Madžarske. Hrvaške Slovence smo predstavljali predsednik Zveze **Darko Šonc**, podpredsednik **Franc Strašek** in predsednik Slovenskega doma Bazovica iz Reke **Vitomir Vitaz**.

Čakajoč na predsednika smo v veselem in sproščenem društvu kramljali o težavah, ki jih ima posamezna slovenska manjšina. Po prihodu predsednika Drnovška v slavnostno dvorano smo najprej poslušali njegov govor, v katerem je spregovoril o pomembnosti obstoja slovenske manjšine v vsaki obmejni državi.

Za Slovence na Hrvaškem je pohvalno dejal, da smo dobro organizirani, vendar hkrati opozoril, da naše življenje na Hrvaškem zagotovo grenijo še vedno odprta vprašanja med državama. Predsednik Drnovšek je kasneje iz vsakim od nas spregovoril par besed. Slovenci na Hrvaškem smo ga seznanili z našimi težavami, posebej glede prostorov društev, saj številna plačujejo visoke najemnine, in s problemom financiranja novih društev kot sta društvi v Dubrovniku in v Pulju. Predsednik nam je obljubil, da se bo veliko težav rešilo "samih od sebe" po vstopu Slovenije v Evropsko unijo, posebej pa potem, ko bo v evropski družini tudi Hrvaška. Nad takšnim odgovorom nismo bili preveč navdušeni, saj nam izkušnje govorijo, da se z odlašanjem iskanja rešitev težave le še dodatno zapletajo, takšno negotovost pa že predolg občutimo na naših plečih. Po slavnostnem sprejemu smo odšli na osrednjo proslavo kulturnega praznika v ljubljanski Cankarjev dom.

R.D.

DELO DUHOVNE SEKCIJE "A.M. SLOMŠEK"

Vlanjskem letu smo molili za dobro zdravje patra **Romana Motoreja** iz Krškega in bili uslišani. 30. marca, na četrto postno nedeljo, nam je spet podaril prelepo sveto mašo v Zagrebu. Kot ponavadi je naše delo redno potekalo vse do trenutka, ko se je začela obnova prostorov Slovenskega doma. Sedaj na mašah pojemo brez predhodnih pevskih vaj. Tihe maše 16. in 30. marca pa kljub pomanjkanju petja niso bile nič manj duhovne. Na našo žalost smo tudi v tem obdobju zapeli na pokopališču Mirogoj. 11. novembra lani smo zapeli dve pesmi pri mrtašnici in eno pri grobu za **Andelo Škof**, ženo našega pevcu **Franja**. Udeležili smo se pogreba soproga naše pevke **Dragice Buljan Ivana**.

Na tradicionalnem srečanju in reviji odraslih cerkvenih zborov na nedeljo Kristusa Kralja 24. novembra smo v farni cerkvi imena Marijinega v Dobovi zapeli tri pesmi V. Vodopivca. Na Štefanje, 26. decembra nam je prijetno in slavnostno sveto mašo podaril **Janez Rihar** - sedaj župnik iz Podbrezja, pred dvanajstimi leti pa duhovnik na naši prvi maši v slovenščini. Gospa

Martina Koman iz Ljubljane nam je spet prinesla katoliški tednik Družina in Našo luč in druge spominke za božič in novo leto: koledarje, sveta voščila in sličice.

Velika noč gospodovega vstajenja je bila letos 20. aprila in vsak od nas jo proslavil s svojo družino. Spomnili smo se in molili za naše pokojne: družino Pavlin, Fiamengo, Klarič, Jerbič. Upamo, da bo obnova prostorov Slovenskega doma kmalu končana, in komaj čakamo, da v novem urejenem prostoru zapojemo in poklepeta.

Olga Tkalcčec



V PETEK SE DOBIMO

Ker je bil prvi novemberski petek prazničen dan, je bilo naše "petkovsko" srečanje 8. novembra. To je bil dober trening za martinovanje tri dni pozneje. Poleg že ustaljenega programa je **Marijan**, kot parodijo na kviz "Lepo je biti milijonar", prebral svojo pesem z istim naslovom, potem pa se je nadaljevalo proslavljanje rojstnih dnevo.

Ker je december mesec praznikov in praznovanj, je bilo na tem srečanju nekaj manj prisotnih. Verjetno je bila to posledica utrujenosti zaradi množičnega proslavljanja. Tudi to se zgodi! Tudi tokrat je **Silvin** po svoji stari navadi parodiral in to na račun svobode v različnih političnih režimih. Povedal je to s čestitko prijateljici zgodovinarici za njen 88. rojstni dan. Pojasnil je, da je takšna letnica posebna zato, ker lahko njeni številki premestiš levo ali desno, desno ali levo, lahko jih obrneš gor ali dol, vedno dobiš isto - 88. Tako je tudi z državnimi režimi. Vsak oblastnik zatrjuje, da v njegovem režimu vlada svoboda. Del državljanov pa se v takšni svobodi vedno bori za neko novo svobodo. To pomeni, da vsak režim, naj ga obrneš gor ali dol, levo ali desno, za nekatere državljane pomeni isto kot številka 88.

V januarju je bil med slavlenci moj mlajši ko-

lega **Silvin** in končno smo rešili enigma o njegovi starosti. Bil je dobro razpoložen in nam je nadrobil kar lepo število šal.

Zelo pestro je bilo tudi februarско srečanje. **Marijan** je opisal svoje sprehode po nekoč "belem" Zagrebu, ki ga sedaj krasijo z grafiti popackane fasade, z nesprejemljivo vsebino kot na primer "sportom protiv znanja" in podobno. Nato je v šali pojasnil, kaj je mehka stavka zdravnikov. Prebral je časopisni članek "Kje so otroci?", ki mu ga je priskrbel **Anica**. Vsebina je podobna problemu pomlajevanja našega članstva. Med branjem pa je medicinska sestra **Marija** nenadoma pripeljala zelo zavitega in polomljenega **Silvina**, ki je uprizoril parodijo na stavko zdravnikov. Sledil je pogovor s slavlenci, med katerimi je **Rea** prebrala svojo pesem o jabolku. Po starem običaju se je dobro vzdušje nadaljevalo ob glasbi, plesu in petju.

Zadnje čase krožijo v zvezi s petkovimi srečanji govorice, da srečanja ne bo, da je preloženo in podobno. Razlog temu je verjetno ta, da srečanja niso posebej objavljena v mesečnem programu in da je zato vse manj prisotnih. Naj povem enkrat za vselej: srečanja so in bodo, četudi v programu niso objavljena. Če bo prišlo do kakšne spremembe, boste o tem pravočasno obveščeni. Zato le pridite na srečanje, saj nam je tam, kot vidite, vedno lepo!

Marijan Horn

VELEPOSŁANIK KRALJEVINE ŠPANJE V SLOVENSKEM DOMU

Njegova ekselencja veleposlanik Kraljevine Španije na Hrvaškem gospod **Antonio Pedauye y Gonzales**, je 27. novembra lani pred svojim odhodom iz Hrvaške obiskal Slovenski dom. Spremljala sta ga predsednik Hrvaško-španskega društva prijateljstva dr. **Volner** in predsednik Koordinacije društev prijateljstva prof. dr. **Heimer**. V uvodnem, kulturnem delu srečanja nam je gospod **Marko Torjanac** recitiral primeren izbor iz španske poezije. Sledilo je predavanje veleposlanika.

Takoj na začetku svojega govora, ki ga je ljubeznivo prevajala gospa **Garcia**, je veleposlanik Pedauye y Gonzales posebej omenil, da je prijatelj slovenskega veleposlanika, ki odlično govori špansko. To nam je bilo ljubo slišati; vemo pa, da naš veleposlanik odlično obvlada tudi še kak drugi tuji jezik, kot je pač v diplomatskem ambientu običajno. Ni nas presenetilo, da španski veleposlanik rad bere poezijo in zelo dobro pozna velikega veseljaka Lorco, žrtev Španije, ki je danes ni več, kot se je ekselencja sama izrazila. Evociranje nekaterih zgodovinskih dejstev, ki je sledilo, je samo potrjevalo dejstva o gospodarskih, kulturnih in političnih vezeh med narodi na obalah istega morja in to od komercialnih stikov prek Sefardskih skupnosti, zavezništva z Dubrovniško republiko proti Turkom, borcev v španski državljanski vojni, vse do španskega veleposlaništva v Zagrebu med drugo svetovno vojno, torej v času NDH (kar je bilo treba omeniti vsaj zaradi zgodovinske korektnosti). Seveda je današnja Španija nekaj povsem drugega kot pred šestdesetimi leti, a to velja ne le za Hrvaško, temveč za vso Evropo. Prav v teh novih razmerah je Španija nadvse pomemben in vpliven partner, ki svoje simpatije do Hrvaške in njene vključitve v EU niti malo ne skriva.

Vodstvo Slovenskega doma zagotovo ni krivo za droben nesporazum o začetku tokratnega srečanja (doživeli smo podobno nevšečnost še na kakšnem predavanju na drugi lokaciji!). Tiskarski skrat je namreč v biltnu zapisal, da je začetek predavanja ob 19. uri, prireditev pa se je začela uro prej. Je pa to lep dokaz, da se v Zagrebu stalno nekaj dogaja in da je v hrvaški prestolnici že toliko najrazličnejših predstavništev, da bo trispetinšestdeset dni v letu (če odštejemo nedelje in praznike) kmalu premalo za vsa srečanja, ki jih predpisuje mednarodni diplomatski protokol. Občinstvo je šele v drugi polovici predavanja skoraj do zadnjega kotička napolnilo dvorano. Njegova ekselencja, veleposlanik Kraljevine Španije v Republiki Hrvaški, gospod Antonio Pedauye y Gonzales, pa je pokazal diplomatsko, stoično razumevanje za to, kar nekoliko motečo nevšečnost, zaradi katere smo se v dvorani doma nekateri Slovenci počutili precej na trnih... Vzdušje se je bistveno popravilo po vprašanjih iz občinstva, ki jih tu ne bomo ponavljali, razen zadnjega: "Pred španskih veleposlaništvom ni policaja...?" Gospod veleposlanik je z nasmeškom odgovoril, da to preprosto ni potrebno. To nas je takoj spomnilo na dejstvo, da tudi pred slovenskim veleposlaništvom ni policaja, je pa zato takoj za vhomom, v pritličju nekaj zelo podobnega... Ampak to je že stvar druge teme. Treba bo spet tja, pogledati še enkrat ali dvakrat, ter se prepričati, da bi ne govorili kar tja v en dan, a ne?

ČŠ



VEČER POEZIJE IN PESMI IZ PREMA

Zunaj se je že mračilo, ko smo 29. novembra ob pol osmih zvečer v Slovenskem domu čakali goste iz primorske kraške vasi Prem. Dvorana je bila prazna. Spraševali smo se, ali bodo po tako slabem vremenu sploh prišli kakšni gledalci? Izkazalo se je, da je bil strah o prazni dvorani odveč. Dokler so se gostje uredili in še zadnjič povadili na instrumentih je bila dvorana nabito polna in program se je lahko začel.

Najprej je prisotne pozdravil in predstavil **Franc Strašek**. Potem sta na oder prišli dve kmetici, oblečeni prav tako kot nekoč, po "vaško": dolgo krilo, okrog pasu firtih (predpasnik) in fočol (ruta na glavi), pa tudi govoriti sta začeli po svoje: "A: Mica ma kaj štrpaš poborjači? M: Čuj pralni stroj se mi je pokvaru pa čakam Jankota Točkovga, da mi ga popravi. A: Ej, ma ki so tisti caji, ku smo nosile u potok prot. M: Ja, da ti rečem tudi po dvej žjhti na dan smo oprale. A: Svitek dmo denle na glavo, škf žjhte gor pa smo šle v potok. Kšn bot je blo treba še led rezbit. Sej nej čudnu, da smo polne revmatizma. M: Ma pejd ti Johana h meni, bomo skuhale en žoc, pa tudi po televiziji da bodo kazali neki od Prema. Ta mlade bodo pele pa tudi rože bodo kazale kaku se dela. A: Čuj ma deni bl na glas ku sm ratala malu gluha. M: Ma jest pa brez teh špeglu tako slbu vidm. A: Movči, movči zdej se je začjlu." Sedli sta za mizo in popili kavo, na odru pa sta se pojavili dve mladi napovedovalki, ki sta pozdravili občinstvo in predstavili svoj kraj: vas Prem.

Vasica Prem leži na severnovzhodnem delu Brkinov (10 km od Ilirske Bistrice in okrog 5 km od Pivke). Jedro naselja je na sedlu med graščino, ki je prvič omenjena že leta 1213, in župnijsko cerkvijo svete Helene, zgrajene v 17. stoletju. Sredi vasi je v poslopju nekdanje ljudske šole urejena spominska soba znanega slovenskega pesnika Dragotina Ketteja, rojenega na Premu leta 1876. Iz njegove pesniške zbirke so nastopajoči predstavili "Na trgu" in "Sultan in kužek". Kettejeve znane pesmi so tudi Zimska idila, Starčkova pesem, Kam prijatelj letiš ... Poseben pečat Premu je prav tako pustil Tone Gašperšič, po domače Hrustov Tone. Do zadnjega dne je bil vaški zvonar in tako se tudi zbirka njegovih pesmi imenuje "Premski zvonar". Lepe, tople in nepozabne pesmi, ki segajo v dušo: "Prav lepa hišica domača", "Kadar pridem v tiho vas", ... Vas Prem ni znana le po cerkvi, gradu in domačih pesnikih. Krasi jo tudi studenec, ki so ga vaščani pred leti obnovili. Včasih so se na njem napajale krave, danes pa je to le del preteklosti.

Za pester večer v Slovenskem domu so poskrbele pevke ženskega zbora Prem, ki so zapele pet pesmi. Posebej mi je v spominu ostala pesem Sin ku Stane Maliča, pa tudi Rumbala Kokol Mira. Pridružili so se jim člani kvarteta Studenec, ki so prav tako zapel pet pesmi. Kvartet in pevski zbor je vodila **Irena Rep**. Nastopila je tudi naša dobra znanka **Danica Pardo**, ki nam je prebrala dve svoji pesmi "Sirotica" in "Premska" ter požela velik aplavz. Ko pa je na oder prišlo mlado dekle **Anja Kirn** in trije fantje s harmoniko, ki so zaigrali veselo Vižo, so se vsi v dvorani dvignili na svoje noge in veselo zapeli. Sledilo pa je še eno presenečenje. Naše gostje namreč izdelujejo rože iz krep papirja, s katerima sta nas razveselili Janja in Jerica. Vsak od nas je dobil lepo vrtnico po lastni izbiri. Ob zvokih harmonike, petja, plesa in dobre kapljice je veselje trajalo še dolgo v noč. Hvala Vam dragi primorci - kraševci za prijeten večer i nasvidenje na Premu.

Ivanka Nikčević



USTVARJALNICA NAŠIH ČLANOV

Po nekaj uspešnih prireditvah "Kaj ustvarjajo naši člani", je lanjska, 4. decembra, potekala nekoliko drugače. Predvideno je bilo, da stalna spremljevalka dogodkov v Slovenskem domu novinarka radia Brežice in časopisa Sava glas **Natja Jenko-Sovič** predstavi ustvarjanje naših članov **Leopolda Somraka**, avtorja knjižice za otroke "Pravljice iz slovenskih gozdov", in **Marijana Horna** kot zbiralca poštne znamke. Vendar so se naši načrti izjalovili. V njih se je namreč vmešala novinarka oddaje "Prizma" Hrvaške televizije **Anuška Lučić** rekoč, da se njeni ekipi vedno mudi in bi se zato želela najprej pogovoriti z obema članoma.

Po navadi se ob takšnih pomenkih občinstvo na veliko vključuje v pogovor, tokrat pa so vsi le tiho poslušali. Ko je bilo snemanje končano, je, zaradi odsotnosti predsednika Doma, zmedeno pred nas stopil Silvin in dejal, da ne ve, ali bi pozdravil z dober večer ali pa z lahko noč, ker je vse predvideno v programu že povedano v mikrofon in pred kamero Hrvaške televizije. Natja Jenko-Sovič pa je klub temu ljubeznivo predstavila Leopolda Somraka in njegove Pravljice, potem pa prosila še Marjana, naj pove nekaj besed o njegovi razstavi slovenskih poštne znamke.

Marjan nas je spomnil, da smo njegove Drobntinice iz filatelije že dalj časa lahko spremljali v Novem odmevu. Pojasnil je, da je poštne znamke začel zbirati že kot gimnazijec še pred drugo svetovno vojno, med katero je potem izgnala skoraj njegova celotna takratna zbirka. Z osamosvojitvijo Slovenije je začel intenzivno zbirati slovenske poštne znamke, čeprav mu žal ni uspelo pridobiti vseh izdaj. Da bi članom Slovenskega doma in njihovim prijateljem prikazal vso lepoto slovenskih poštne znamk, med katerimi jih je že več prejelo mednarodna priznanja, se je odločil za razstavo njih tristo. Razdeljene so bile po tematskih celinah, ki so prikazovale značilnosti Republike Slovenije, znamenite osebnosti, umetnost, kulturne znamenitosti, slovenska mesta in grajske stavbe, vozila, pošto, folkloro, planinske znamke, šport, cvetje, zdravilna zelišča, sadne vrste, živalske vrste, zgodovinske znamenitosti in dogodke iz slovenske zgodovine, pomembne politične dogodke, znamke iz otroških slikanic in voščilne znamke za božič, novo leto, dan ljubezni ter še mnoge druge. Razstava je bila odprta do slovenskega kulturnega praznika, obiskovalci pa so se strinjali, da so slovenske poštne znamke zares lepe.

Sima Hoje



ŠESTA ŠKISOVA TRŽNICA V LJUBLJANI IN IZLET ZAMEJSKIH KLUBOV NA BLEDE

V Ljubljani je 7. maja na stadionu telovadišča Tivoli potekala 6. Škisovalna tržnica, ki vsako leto privabi veliko število mladih, željnih druženja in zabave. Na povabilo Mednarodne pisarne Študentske organizacije Univerze v Ljubljani se ob tej priložnosti predstavijo tudi zamejski klubi.

Na razpolago smo imeli dve stojnici. Predstavniki goriškega kluba so za lačne obiskovalce skuhalo nič več in nič manj kot 20 kg makaronov z pekočo omako, tako da je bila gneča na naši stojnici zagotovljena. Poleg goričanov smo se tržnice udeležili predstavniki mladih z Reke, Dunaja in prvič tudi iz Zagreba. Mladi so pokazali veliko interesa za naše dejavnosti in za dogajanja v mestih, v katerih naši klubi delujejo. Pokazalo se je, še enkrat, da je ideja študentske tržnice zadetek v polno. Po nekaterih ocenah naj bi letošnja prireditev obiskalo kar 10.000 mladih, ki so se ob nastopih glasbenih, plesnih in igralskih skupin zabavali vse do 2. ure zjutraj. Mi smo vsesplošni žur zapustili malo po polnoči, ko smo se odpravili v prenočišče v Škofji Loki.

Zjutraj smo se zbudili z rahlim mačkom, pozajtrkovali ter se odpravili na izlet na Bled. Vsi smo bili očarani z lepoto slovenskega turističnega bisera. Najlepši del izleta je bila nedvomno vožnja po jezeru do otoka s čolnom, ki se imenuje pletna. Na otoku smo si ogledali znamenito cerkvico, posebej pa nas je presenetila gostinska ponudba, saj je v prekrasnem ambientu in božji tišini mogoče tudi kaj prigrizniti ali popiti, poskusiti domači sladoled ali kupiti kakšno malenkost za spomin. Ob obali jezera smo srečali plavalnega rekorderja **Martina Strelo**. Za tiste, ki ga ne poznate, naj povem, da je to mož, ki je kot edini zemljan preplaval Donavo ter lani ameriški Missisipi, za kar je potreboval kar 68 dni, v katerih je preplaval okoli 3.000 km. Povedal nam je, da je ravnokar plaval do otočka in nazaj ter da so ga posneli neki Angleži, s katerimi je imel tudi intervju. Martin naj bi v kratkem načrtoval preplavanje Temze. Po blejskem izletu smo se odpravili v Radovljico, mesto znano po čokoladi Gorenjka, kjer smo pojedli pizzo, potem pa se nam je precej mudilo na vlaku za Zagreb in Reko. Vlak za Zagreb smo ujeli, za Reko pa na žalost zamudili. Pozneje sem izvedel, da sta Marijana in Bojan s pomočjo iznajdljivosti prišla na Reko celo 10 minut pred vlakom.

Ta, drugi dan našega srečanja, smo se med seboj bolje spoznali, navezali stike ter se dogovorili za sodelovanje v prihodnje. Na koncu bi se rad zahvalil gostiteljema **Robertu in Karmen**, ki sta se zelo potrudila za naše dobro počutje. Veseli me, da smo navezali stike in sporočam vsem, ki berete ta tekst, da bo v prihodnje še veliko srečanj in izletov, tako da vas še enkrat vabim, da se nam pridružite. Pozdrave Ljubljani, Reki, Splitu, Gorici in Dunaju!

Simon Medved

SLOVO OD STAREGA LETA IN NOVI ODMEV

Po večkratnih napovedih o izidu 18. številke Novega odmeva, smo jo le dočakali tik pred slovesom od starega leta. Tako je bil program tega leta v popolnosti izpolnjen. Vzdušje ob pričakovanju novega leta, 27. decembra lani, ni omogočalo običajne predstavitve šestletnega izhajanja Novega odmeva. Da predstavitev zadnje številke ne bi povsem odpadla, je **Marijan** na račun zamude prebral svojo pesem "Napaka" in z njo pojasnil zaplet okrog izida, potem pa so pripadnice lepšega spola Odmev razdelile prisotnim članom. Za branje 18. številke ni bilo časa, saj je naš dobri znanec, "staro-novoletni" glasbenik in zabavljač **Branko Sotošek** takoj raztegnil svojo harmoniko in začel s programom. Z veselo glasbo, petjem in šalami (kaj vse si ne izmisli; spomnite se le tiste z limono...) je prisotne precej razgrel, saj so se v plesu dodobra oznojili. Tudi člani, ki radi pojejo, niso ostali praznih rok. Prepevali so različne pesmi, slovenske narodne, hrvaške, posebej dalmatinske, tako da se je družba razšla šele okrog druge ure zjutraj. Verjetno je imel po slovesu od starega leta marsikdo občutek "težkega mačka", saj je po izvrstni kranjski klobasi in sladkarijah, dobra kapljica oprabila svoje delo.

Sima Hoje



M. HORN:

NAPAKA

Storil je škrat napako hudo,
izšel Odmev je z zamudo
pa vendar je tako rekoč
zdaj v vaših rokah čisto vroč.
Urejanje se pač prepleta
in lahko pride do zapleta,
a srečna je ekipa vsa,
ko delo dobro dokonča.

Mineva zadnji teden leta,
ta naš Odmev pa vam obeta,
da v novem letu bo naprej
za vas izhajal, kot doslej.
Zdaj vsa uredniška ekipa
za novo leto vam čestita
in zdravja, sreče vam želi,
z Odmevom, za prihodnje dni.

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

V Slovenskem domu smo 6. februarja slavnostno proslavili Prešernov dan, slovenski kulturni praznik. Na ta praznik smo posebej ponosni, saj države le redko kulturni dan razglasijo za državni praznik.

Pod vodstvom zborovodje **Franceta Keneja** je pevski zbor Slovenskega doma zapel obe himni: hrvaško in slovensko. Za še boljši vtis slovenske himne na Prešernovo besedilo nam je naša rojakinja, slovenska igralka iz Trsta **Nikla Panicon**, recitala Zdravljico v slovenskem originalu ter pokazala, kako ta Prešernova poezija zveni v italijanščini.

Navdihnjeni slavnostni govor, ki ga je imel slovenski veleposlanik **Peter Bekeš**, nam je prikazal Prešerna z druge plati. Bekeš se namreč ni zadržal samo na Prešernovi poeziji, ampak nam ga je predstavil po njegovem poklicu, kot pravnika. Zatrdil je, da se Prešernovi nasprotniki niso bali samo njegove rodoljubne poezije, temveč tudi njegovega pravnega peresa. V pravnih razpravah naj mu namreč ne bi bili kos, saj je bil Prešeren izvrsten pravnik. Slavnostni večer se je nadaljeval z nastopom pevskega zbora, ki nam je zapel Luna sije Jurija Fleišmana, Pohojena travca v prireditvi **Frana Venturinija** in Kadar Zila noj Drava v priredbi **Zdravka Švikašiča**. Z monodramskim zapisom o priimkih je ponovno nastopila Nikla Panicon. Njena pozornost vzbujajoča interpretacija je še odzvanjala v naših ušeh, ko je že prišlo novo presenečenje. Nastopil je glasbenik **Tomaž Lojen** s skladbo Ben-vindo skladatelja Ney Rosaura. Njegovo neverjetno umetniško igranje na vibrafonu nas je res navdušilo. Redko slišimo glasbo na tem instrumentu, pa še tako kakovostno. Za konec prireditve je bila predvidena recitacija Nikle Paniconove Povodni mož Franceta Prešerna, ki pa nam je zaradi navdušenega ploskanja podarila še eno recitacijo.

(Sij)



UREDITEV PROSTOROV SLOVENSKEGA DOMA

Upravni odbor Slovenskega doma je na svojih sejah že večkrat sklenil, da naš dom potrebuje temeljito prenovu. "Lifting" iz leta 1994 je kaj hitro pokazal svoje pomanjkljivosti: pogoste okvare na električnih napeljavah, vodovodnih in kanalizacijskih ceveh so nam grenile vsakdanje življenje in bivanje v domu. Kot tudi gretje na peči, tako da smo vsi tisti, ki smo pozimi prihajali na srečanja, vaje, sestanke in druženja, vedno znova pokazali dobro voljo. Po izbranem idejnem načrtu in izvajalci smo se odločili, da 3. marca letos začnemo s temeljito prenovu naših prostorov. Zadnje srečanje in skupno druženje smo tako imeli v Glasbenem zavodu na slavnostnem koncertu ob 100-letnici rojstva skladatelja Serafina Vilharja. Sledilo je razbijanje, prah, ogromne količine smeti, težave in presenečenja pa so se pojavljali na vsakem koraku. Vse mu enkrat pride konec in tako tudi grdim stvarjem. Sedaj je naša dolžnost, da lepe prenovljene prostore tudi ohranimo in jih z našo prisotnostjo oživimo ter jim s tem damo pravi pomen in navdihnemo življenje. Vse podrobnosti o tem, kako so potekala dela, pa obširneje v foto reportaži v naslednji številki Novega odmeva.

R.D.

SVEČANI KONCERT V SPOMIN NA FRANJA SERAFINA VILHARJA KALSKEGA

S svečanim koncertom ob 150-letnici rojstva in 75-letnici smrti se je 25. februarja po dolgih desetletjih v svet hrvaškega glasbenega življenja vrnil slovenski skladatelj Franjo Serafin Vilhar Kalski. Prireditelj v Hrvaškem glasbenem zavodu je organiziral naš Slovenski dom, finančno pa podprlo slovensko veleposlaništvo v Zagrebu.

Odličen izbor Vilharjevih skladb, ki ga je za to priložnost naredil prof. **Vladimir Kranjčević**, je reprezentativno pokazal vsestranskost Vilharjevega glasbenega ustvarjanja, ki je drugače bolj poznan po svojih zborovskih skladbah. Da bi o življenju in delu Franje Serafina Vilharja izvedeli čim več, nam je **Silvin Jerman** predstavil brošuro, ki jo je naredil posebej za ta Vilharjev jubilej. Vsebinsko brošuro je prepustil samim bralcem ob pripombi, da si jo lahko preberejo tako v slovenskem kot v hrvaškem jeziku, ali pa kar v obeh. Poudaril je, da se mu je danes izpolnila želja, o kateri je sanjal že, ko je prvič pisal o Vilharju: da bi mu Slovenci priredili koncert v zagrebškem glasbenem zavodu. Uvodno besedo je zaključil s parafrazo verzov, ki jih je v svojem tekstu o Vilharju citiral Slovenec, hrvaški duhovnik, znanstvenik in muzikolog dr. **Janko Barle**: "Nesmrti bode ti spomin. Dežele vrle vrli sin". Silvinova parafraza pa je glasila: "Kalski Franjo Vilhar Serafin Nesmrti bode ti spomin. Dveh naših vrlih domovin. Naš vrli, vrli sin!"

Sledil je pozdravni nagovor slovenskega veleposlanika na Hrvaškem **Petra Bekeša**, v katerem je povedal nekaj besed o Miroslavu Vilharju, očetu, ki je bolj znan v Sloveniji, hkrati pa je izrazil preseñenje ob spoznanju Franjevega glasbenega ustvarjanja. Pohvalil je idejo o organizaciji tega slavnostnega koncerta.

Najprej je pevski zbor Slovenskega doma z zborovodjo **Francom Kenejem** zapel tri pesmi: Čuk se je oženil, Vse ptičice lepo pojo in Domovini. Potem je sopranistka **Valentina Fijačko** zapela Ružici in Nezakonska mati, bariton Ne-



ven Valent je zapel Mornarja, **Tomislav Fačini** je na klavirju zaigral Tri spomenice, Zagrebški kvartet se nam je predstavil z Godalnim kvartetom v a-molu op. 8 in Oratorijski zbor cerkve sv. Marka s Hrvaško mašo, z zborovodjem Tomislavom Fačinijem. Ta je imel pri sami organizaciji koncerta osrednjo vlogo, saj je sodeloval v klavirskem spremstvu solistov, sam odigral klavirsko točko in dirigiral Oratorijskemu zboru župne cerkve sv. Marka, kot današnji naslednik Franje Serafina Vilharja, ki je ta cerkveni zbor vodil 30 let. Poskrbel je celo za to, da je mašo Oratorijskega zbora spremljal harmonij, ki so ga posebej za to priložnost pripeljali iz cerkve sv. Marka, ker naj bi na njem igral celo sam Vilhar. Koncert je bil na zelo visoki ravni. Občinstvo je bilo posebej presenečeno nad vsestranskostjo Vilharjevega ustvarjanja in njegovo življensko potjo. Na

žalost je bil zaradi drugih pomembnih glasbenih dogajanj ta koncert slabše obiskan, kot bi si to zaslužil. To je pač Vilharjeva usoda. Morda bodo vtisi poslušalcev tega koncerta le vzpodbudili pristojne, da ne bomo ponovno desetletja čakali na to, da se nekdo spomni kakšne Vilharjeve obletnice.

Ervin

VTISI O PRIREDITVNI OB 150-LETNICI ROJSTVA IN 75-LETNICI SMRTI F.S. VILHARJA

"Hvale vrijedan trud". Tako bi opisao koncert u Glazbenom zavodu povodom 150. obljetnice Franje Vilhara i 75. obljetnice smrti. Gospodin Silvin Jerman pružio nam je obilje podataka o životu i radu pokojnog F. Vilhara, a pomno izabran program vodio nas je kroz cijeli opus skladbi koju većina nismo poznavali. Zato hvala kulturno prosvjetnom društvu Slovenski dom na pruženoj prilici da čujemo jedan dio skladbi, a gospodinu Jermanu na bogatoj knjižici koja je sve to nadopunila.

Franjo Obuljan, Predsjednik Društva prijatelja Zagrebačke Opere

Iskreno čestitamo na knjižici o Franji Serafinu Vilharu, Slovencu koji je toliko zadužio hrvatsku glazbenu kulturu. On je pored raznih drugih djela, uglazbio i koračnicu velikog broja pjevačkih društava, pa tako i Hrvatskog pjevačkog društva "Davor" iz Slavonskog Broda. Bio sam sretan da kao Brođanin mogu čuti skladbe iz glazbenog opusa i za Brod zaslužnog čovjeka. Hvala vama na knjizi i svima koji su nas na koncertu podsjetili na Vilhara i pružili nam lijepo duhovno osvježanje.

Mato Artuković, Hrvatski institut za povijest, Podružnica SlavonSKI Brod



V SPOMIN ŽARKU DOLINARJU

Nepričakovano nas je zapustil naš član prof. dr. **Žarko Dolinar**. Umrli je 9. marca v Baslu. Žarko Dolinar je rad poudarjal, da je po očetu Slovenec. Rodil se je leta 1920 v Koprivnici, od koder je bila njegova mati, ki je bila dominantnejši član družine. Doma so v glavnem govorili hrvaško, a se je Žarko naučil tekoče govoriti tudi slovensko. Ko smo se 18. marca zbrali na žalni slovesnosti v mestni hiši (Gradski vijećnici) in ob krematoriju na Mirogoju, je bilo izrečenih veliko lepih besed o Žarkovih uspehih. Bil je doktor veterine in medicine, znanstvenik in profesor na baselski univerzi v Švici. Znan je bil po svojih konjičkih; zbral je na tisoče avtografov, pisal je spomine s potovanj po svetu, ukvarjal se je s slikanjem... Bil je velik humanist. Med drugim je bil razglašen za "Pravičnika med narodi", zaradi zaslug za reševanja Judov med drugo svetovno vojno. Posebej je bil znan kot športnik. V namiznem tenisu je dosegel vrhunske rezultate na svetovni ravni. Leta 1939 je bil tretji na svetu, z Vilimom Harangozom pa je pozneje postal celo prvak sveta v igranju v paru. V Zagrebu je bil član HASK-a, v Ljubljani pa je v letih 1934-1936 kot član Korotana dosegal vrhunske državne rezultate. Hvala mu za vse, kar je naredil na svoji vsestranski življenjski poti.

Silvin Jerman

ZAPUSTIL NAS JE EMIL POHL

V decembru nas je zapustil član Slovenskega doma **Emil Pohl**. Tih, skromen in kar nekako utrujen od številnih obveznosti pri zaščiti spomenikov na Hrvaškem, kjer je pustil trajno sled. Rodil se je leta 1930 v Jelendolu nad Trzičem v Sloveniji. V Ljubljani je začel svojo restavratorsko pot, kjer se je srečal z arheološkimi odkritji stare Emone, z mozaiki in zidnimi slikarji. Leta 1970 je prišel v Zagreb, kjer je postal prvi vodja Restavratorskega zavoda Hrvaške. Vodil je številna raziskovanja in restavriranja zidnega slikarstva od Dubrovnika in Cavtata, do Lepoglave, Beleca in Požege. Oživel je znamenite freske v Sorkočevićevem dvorcu v Reki Dubrovački, v cerkvi v Zadru in samostanu Benediktink. S posebno ljubeznijo in znanjem se je lotil restavracije lesene cerkvice Sv. Barbare v Veliki Mlaki. Emil Pohl je tudi pedagoško deloval in usmerjal mlade restavratore, kar je neprecenljiv prispevek k napredku te mlade stroke. Boril se je s časom, da v njem ne izginejo vrednote in edinstveni spomeniki na naših tleh. Emil Pohl je bil vrhunski strokovnjak, slikar-restavrador, ki je svoje slikarsko znanje usmeril v drugo ustvarjalnost, v reševanje preteklosti pred propadanjem in smrtjo. Njemu čas ni prizanesel. Vrnil se je v Ljubljano, kjer počiva v senci Plečnikovih Žal. Pogrešali ga bomo.

Cvetka Matko

KONČNO: SLOVENSKI KLUB MLADIH!!!!

Slovenski študenti na Hrvaškem od nedavnega v okviru Slovenskega doma v Zagrebu organiziramo klubske dejavnosti za mlade, ki si želijo druženja v raznovrstnih, mladim zanimivih aktivnostih in novih poznanstev. Naj za začetek omenim, da so se v prostorih Slovenskega doma mladi zbirali že v času Jugoslavije. Na žalost so po razpadu nekdanje skupne države dejavnosti mladih v Masarykovi 13 zamrle. To tradicijo bi radi danes ponovno obudili. Mislim, da se mladi moramo družbeno in kulturno angažirati in v ta namen bi bilo škoda ne izkoristiti prostorov Slovenskega doma, saj so pravzaprav že ves čas temu namenjeni. Z možnostmi, ki nam jih ponujajo, mladi do sedaj nismo bili dobro seznanjeni. Kar pa, upam, se bo v kratkem spremenilo.

KAKO SMO ZAČELI ?

Prvič smo se dobili 17. decembra lani, ko smo, ob podpori **Darka Šonca** sklenili, da je dozor čas za ustanovitev kluba. Njegov namen je združevanje Slovencev in njihovih potomcev ter seveda vseh prijateljev, ne glede na narodnost. Odločili smo se, da se na prvi zabavi dobimo v novem letu, vendar še pred začetkom prenove prostorov doma.

28. januarja smo imeli prvi pravi žur. Za atmosfero so poskrbeli glasbeniki iz benda **Positivo**, dobra družba ter štajersko in istrsko vino... Čaga je res super uspela. Proti koncu zabave sta nas obiskala celo dva policista, ki pa sta za nas pokazala veliko razumevanja. Na tem mestu se želim opravičiti vsem, ki o zabavi niste bili pravočasno obveščeni. Preprosto nismo vedeli, kako naj v tako kratkem času obvestimo vse zainteresirane. Eden od razlogov, da smo pihali s to prvo zabavo, je bil, ker smo želeli pokazati, da mislimo resno. Hkrati smo čas obnove prostorov Doma želeli izkoristiti za informiranje in izpolnjevanje načrtov, ki se tičejo samega delovanja kluba.

KAKO NAPREJ ?

Želimo ustanoviti klub, v katerem bodo dobrodošli vsi odprtega srca. Našim članom in gostom bomo v prostorih Slovenskega doma omogočili branje slovenskega in hrvaškega dnevnega tiska, pristop interneta, videoprojektor za predvajanje filmov, organiziranje športnih dogodkov, reportaž...; ozvočenje prostorov; glasbenikom igranje bas kitare, kitare, bobnov, klaviatur. Ponudili vam bomo tudi nižje cene pijač, nastope umetnikov, razstave, pa tudi okrogle mize o aktualnih temah mladih. Tu bo tudi kakšen izlet. Vse navedeno pa je seveda odvisno od vas.

Resnično upam, da nas boste, vi mladi podprli s svojim prihodom in obljubim vam, da vam ne bo žal. V Slovenski klub mladih vabimo vse, ki bi se želeli vključiti v samo dogajanje in pa

seveda tudi tiste, ki boste k nam prišli zaradi pozitivnega ozračja kot obiskovalci ali pa samo iz radovednosti. Vse, kar vas zanima glede Kluba mladih, boste v prihodnje lahko izvedeli preko interneta na naslovu "www.slovinci.hr", v mesečnih biltenih, predvsem pa na

Masarykovi 13. Mene osebno lahko dobite na telefonski številki 091/5127-147.

Ko boste naslednjič hodili sami ali s prijatelji po mestu, nas torej obiščite in veseli bomo vašega prihoda. Ob tej priložnosti bi se želel zahvaliti slovenskemu veleposlaništvu v Zagrebu za obljubljeno pomoč. Zahvale, da smo od ideje prešli k dejanjem, gredo **Tomažu, Damirju, Robertu, Jurici, Ireni**, gospe tajnici **Miri**, Darku Šoncu ter vsem prijateljem, ki so priskočili na pomoč. Lepo vas

pozdravljam in se že vnaprej veselim dnevo, ko bo prenova prostorov končana in bomo mi mladi "okupirali" Slovenski dom. Do takrat pa uživajte v pomladi!

Simon Medved

KONCERT KLAVIRSKOG TRIA "GRACIE"

Romantičan večer 18. prosinca prošle godine ostat će

nam u lijepom sjećanju zahvaljujući simpatičnim umjetnicama **Željki Kranjec Noll** na klaviru, **Tajani Seder** sa violončelom i **Dubravki Marković** na violini. Trio glazbenica nastupio je pod svojim imenom "Gracie". Svoje su ime opravdale izgledom, šarmantnim nastupom i pomno odabranom muzikom **Johanna Straussa**. Najljepši bečki

valceri potaknuli su našu maštu i uz zvuke klavira, violočela i violine mogli smo si zamisliti blještavu bečku dvoranu i parove u plesnom ritmu valcera. Na lijepom plavom Dunavu, Proljetni zvuci, Ruže s juga i Priče iz bečke šume, odabirom Tria "Gracie" osvježili su zimsku večer glazbenom poslasticom za pamćenje.

Jelena Balent



OLAJŠAVE ZA PRIDOBITEV SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA

Državni zbor Republike Slovenije je 25. oktobra 2002 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o državljanstvu Republike Slovenije. Bralcem časopisa Novi odmev je znano, da sem o zakonskih pogojih za pridobitev slovenskega državljanstva dokaj obširno pisal v prispevkih za Novi odmev št. 3, 4, 5, 6 in 7. Tedaj sem želel pojasniti zlasti tista določila zakona, ki se nanašajo na Slovence v tujini, ki še nimajo in ki bi želeli pridobiti državljanstvo Republike Slovenije. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o državljanstvu Republike Slovenije prinaša precejšnje olajšave za pridobitev slovenskega državljanstva, zlasti za osebe slovenskega porekla v tujini. Na podlagi posebnega obvestila dr. **Bojana Bugariča**, državnega sekretarja na Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije, sem za bralce Novega odmeva pripravil povzetek bistvenih novosti.

Priglasitev v državljanstvo Republike Slovenije (2. člen novele)

Oseba rojena v tujini, katere eden od staršev je bil ob njenem rojstvu slovenski državljan, se bo po novem lahko priglasila v državljanstvo Republike Slovenije do dopolnjenega 36. leta starosti (do sedaj je bila starostna omejitev za priglasitev 23 let).

Izredna naturalizacija (6. člen novele)

Pogoj dejanskega bivanja v Republiki Sloveniji do sedaj za to kategorijo ni bil predpisan. Po novem bo moral vsakdo, ki bo želel pridobiti slovensko državljanstvo v okviru izredne naturalizacije, dejansko živeti v Sloveniji vsaj leto dni. Pomembno je opozoriti, da ta pogoj ne velja za osebe slovenskega porekla, ki živijo v tujini. Prav tako je sedaj v zakonu določeno, katere pogoje iz prvega stavka 10. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije mora oseba še izpolnjevati (4., 6., 8., 9. in 10. točko). Zdaj je predvideno, da mora imeti taka oseba zagotovljen trajen vir sredstev za preživljanje, da ni bila kaznovana, da njen sprejem ne predstavlja nevarnost za javni red, varnost ali obrambo države, da ima poravnane davčne obveznosti in da poda izjavo o podrejanju pravnemu redu Republike Slovenije.

Podrejanje pravnemu redu Republike Slovenije (3. člen novele)

Vsak prosilec bo moral pred sprejemom v slovensko državljanstvo podati izjavo o podrejanju pravnemu redu Republike Slovenije. V kolikor oseba tega ne bi storila, bo njena vloga zavrnjena zaradi neizpolnjevanja enega od predpisanih pogojev za sprejem v slovensko državljanstvo.

Naturalizacija mladoletnih oseb (7. člen novele)

Pogoj dejanskega bivanja mladoletnih oseb v Republiki Sloveniji je bil doslej opredeljen z določeno dolžino bivanja, po novem pa bodo morale mladoletne osebe bivati v Republiki Sloveniji vsaj leto dni (razen otroci mlajši od enega leta in rojeni v Republiki Sloveniji). V primeru, da je eden od staršev pridobil državljanstvo Republike Slovenije na podlagi izredne naturalizacije iz nacionalnih razlogov, pogoj dejanskega bivanja v Republiki Sloveniji za njegovega mladoletnega otroka ni potreben. V teh primerih bodo lahko mladoletni otroci pridobivali slovensko državljanstvo skupaj s starši, ki bodo zaprosili za sprejem v državljanstvo in bo njihovi vlogi ugodeno. To pomeni, da pridobitev slovenskega državljanstva iz nacionalnih razlogov ne bo več omejena na polnoletne osebe, temveč bo omogočeno tudi mladoletnim otrokom oseb slovenskega porekla, ki bodo pridobili slovensko državljanstvo na podlagi določb izredne naturalizacije.

Ponovna pridobitev slovenskega državljanstva (5. člen novele)

Osebe, ki so nekoč slovensko državljanstvo že imele, pa so ga izgubile bodisi zaradi odpusta ali odreka, bodo lahko zaprosile za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije, v kolikor bodo živele v Sloveniji vsaj šest mesecev in bodo izpolnjevale ostale zahtevane pogoje.

Franc Strašek



PETI ROJSTNI DAN DRUŠTVA V ŠIBENIKU

Slovensko kulturno društvo dr. France Prešeren v Šibeniku je 7. decembra lani proslavilo peto obletnico delovanja. Dobro pripravljena svečana prireditev je bila v dvorani katoliškega doma Šibensko-kninske škofije, ki je društvu ob tej priložnosti dvorano odstopila brezplačno.

Predsednica društva **Mira Knežević** je v pozdravni besedi spregovorila o prijetnih platih petletnega slovenskega druženja v Šibeniku in o uspešnih prireditvah, pa tudi o težavah, ki so bile skozi petletno delovanje redni spremljevalec društva. Zahvalila se je vsem, ki so prispevali k uspešnem delovanju društva, še posebej prvi predsednici društva **Gabrijeli Mikulandra**, ki je z osebno močjo in vplivom ter čvrsto voljo zbrala Slovence v Šibeniku in jih spodbudila, da so ustanovili slovensko društvo v tem lepem dalmatinskem mestu.

V imenu Zveze slovenskih društev na hrvaškem in Slovenskega doma v Zagrebu je navzoče pozdravil **Franc Strašek**, ki je opozoril na pomen združevanja Slovencev v zamejstvu in po svetu ter društvu izročil spominsko darilo. V kulturnem programu so nastopili društvena glasbena skupina "Prešernovke", mešani pevski zbor "Triglav" iz Splita, dramska sekcija in recitatorska skupina najmlajših članov društva. Čeprav je bil celotni program nadvse kakovosten, pa je najbolj burne odzive požel nastop dveh štiriletnih deklic, ki sta dvorano dobesedno spravili na noge.

Franc Strašek

USTANOVITEV ZBORA MEDJUEV NARODNOSTNIH MANJŠIN

V prostorih Hrvaškega novinarskega društva je bil 18. marca ustanovni sestanek Zbora medijev narodnostnih manjšin. Izvoljen je bil upravni odbor z nalogo, da oblikuje predlog načrta delovanja Zbora. Upamo, da bo delovanje tega novinarskega Zbora izboljšalo pogoje za medijsko delo manjšin na Hrvaškem. V imenu Novega odmeva se je ustanovnega sestanka udeležil njegov urednik.

(Sij)

DEJAVNOSTI KPD BAZOVICA NA REKI

PREDSTAVNIKI SLOVENSkih KROVNIH ORGANIZACIJ V ITALIJI NA REKI

Predsednika slovenskih krovnih organizacij v Italiji, Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Sveta slovenskih organizacij, **Rudi Pavšič** in **Sergij Pahor** ter **Jure Kufersin** v imenu Zveze slovenskih športnih društev so se 27. januarja na Reki po daljšem času sešli z vodstvom Unije Italijanov. Na sedežu italijanske skupnosti v reški palači Modello so jih sprejeli predsednik skupščine **Maurizio Tremul**, predsednik izvršnega odbora **Silvano Zilli** in podpredsednik **Giacomo Scotti**. Kot so povedali, je bila osrednja tema srečanja tesnejše sodelovanje in povezovanje na vseh področjih, v kulturi in športu, med mediji in v gospodarstvu. Med drugim so izrazili željo, da bi srečanju kmalu sledili tudi stiki in izmenjava informacij med Primorskim dnevnikom in reškim dnevnikom La Voce del Popolo, poglobljeno sodelovanje med rovinjskim Centrom za zgodovinske raziskave in slovenskim raziskovalnim inštitutom Slori ter medsebojna gostovanja Italijanske drame reškega gledališča Ivan pl. Zajc in Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Ob tem so sogovorniki opozorili še na izvajanje Zakona za zaščiti slovenske manjšine v Italiji in na podporo italijanski manjšini v Sloveniji in na Hrvaškem. Predstavniki slovenskih organizacij so na vprašanje o morebitnem sodelovanju društva Bazovica napovedali, da bodo v prihodnja prizadevanja vsekakor pritegnili tudi slovensko skupnost na Reki.

MEPZ ISKRA IZ KRANJA NA OBISKU

Pevci reške Bazovice so že prvi mesec v letu, ki so ga mnogi s pesmijo in plesom veselo pričakali v Slovenskem domu, pripravili tudi uradni nastop. Kot goste so povabili Mešani pevski zbor Iskra iz Kranja. Pobudo za nastop je dalo kratko, toda že na prvi pogled z obojestranskimi simpatijami prežeto srečanje in pogovor dveh pevk obeh zborov, gospe **Elvire Tomše** iz reške Bazovice in gospe **Marije Jurgele** iz kranjske Iskre, na lanskem pevskem Taboru v Sentvidu pri Stični.

MePZ Iskra je kot Moški pevski zbor nastal že pred 32 leti, po desetih letih pa so pevci k prepevanju povabil tudi pevke in tako postali Mešani pevski zbor. Zadnja leta ga uspešno vodi mlada zborovodkinja **Maja Nosan**. Nastopajo doma in na tujem, posebej pa so ponosni na dolgoletno udeležbo in organizacijo pevskega srečanja Treh dežel, v okviru katerega vsako leto nastopajo z italijanskim zborom Lorenzo Perozzi iz Fiumicella pri Ogleju in avstrijskim zborom Ledince (Ledenitzen) iz Roža.

Kot je poudaril predsednik zbora **Bojan Kadunc**, jih še posebej veselijo, da so prav oni v Kranju uvedli posebno pevsko tradicijo v spomin na našega velikana Franceta Prešerna. Na predvečer Kulturnega praznika, 7. februarja, se namreč ob 18.00 uri zberejo pred Prešernovo hišo in zapojejo podoknice. Letos bo to že osemindvajsetič zapored, s svojimi nasto-

pi pa so pred leti spodbudili tudi druge.

Repertoar MePZ-a Iskra je raznovrsten, pojejo narodne, ljudske in druge pesmi, s poudarkom na slovenski pesmi. Del svojega programa so posneli tudi na zgoščenko, ki so jo, skupaj z bogato ilustrirano knjigo o Kranju z naslovom "Mesto na pomolu" in bogato obloženo košaro z gorenjskimi posebnostmi, kot so suha jabolka, ali po domače škundri oz. krljhi in žganje, podarili društvu Bazovica v spomin na svoj prvi koncert pri enem izmed zamejskih zborov. Da bo ta obisk zagotovo ostal v lepem spominu, pa so z navdušenim ploskanjem potrdili tudi obiskovalci v nabito polni dvorani.

V prvem delu programa so najprej prisluhnili domačemu zboru Bazovica pod vodstvom **Franja Bravdice**, ki je koncertni večer napovedal s pesmijo "Lastovki v slovo", s solistko Božo Grlica. Sledile so "Večernica" in otožni "Rožmarin", ljubezenska "Miruj, miruj, srce moje" in v zaključku belokranjska poskočnica "Jurjevanje". V drugem delu so program izpolnili gostje in zapeli: primorsko ljudsko, "Dober večer", "Triglav", Prešernovo "Luna sije", istrski ljudski, "Vilota" in "Dajte, dajte", "Na lipici zeleni", "Na Poljani", ljudsko "Stoji, stoji mi polje", ter pesmi "Vesna" in "Pevec". Ob koncu je poslušalce, željne slovenske pesmi, posebej navdušil skupni nastop obeh zborov, ki sta pod vodstvom Maje Nosan najprej zapela prleški "Pri sosedih" in "Baba ide na gosti", ob instrumentalni spremljavi kranjskih pevcev Viktorja in Frenka na kitari in harmoniki. Na povabilo Maje Nosan pa se je prepevanju železnega repertoarja in "Venčku slovenskih" pridružila tudi vsa dvorana in prijeten večer družno zaključila z "Mi se imamo radi..." Za uspešen nastop se je gostom v imenu društva zahvalil predsednik Bazovice **Vitomir Vitaz** in jim podaril monografijo o Reki, katere del in Trsat so si lahko ogledali ob prihodu.

ZVEZA KULTURNIH DRUŠTEV ILIRSKA BISTRICA NA PROSLAVI KULTURNEGA PRAZNIKA NA REKI

Reški Slovenci imamo zaenkrat daleč najboljše stike s sicer čezmejnimi, a v vsakem pogledu najbližjimi Bistričani. Tudi letos smo skupaj z njimi proslavili kulturni praznik. Najprej so 21. februarja člani Bazovice nastopili v bistriški dvorani na Vidmu in v celovečernem programu s krajšim koncertom predstavili Mešani pevski zbor pod vodstvom **Franja Bravdice**, plesno skupino mladih fantov in deklet, mlade recitatorje, dramsko skupino z monologom njenega vodje **Alojza Usenika** iz Cankarjevega "Hlapca Jerneja in njegove pravice", ki je zaradi svoje aktualnosti požel poseben aplavz. Sledil je odlomek iz Krleževe komedije "Leda", nastop pa je, kot poseben gost Bazovice, zaključila reška klapa "Koren", ki pogosto nastopa tudi na reškem odru.

Teden dni pozneje je v društvu potekala osrednja proslava kulturnega praznika, ki so jo tudi tokrat, tako kot v minulih desetih letih, popestrili bistriški kulturniki in s svojim nastopom znova nadvse razveselili nabito polno dvorano Slovenskega doma na Reki. Programu domačega pevskega zbora in dramske ter plesne skupine Bazovice je v drugem delu večera sledil nastop gostov: obiskovalci so najprej prisluhnili doživetim recitacijam priljubljenega Frančka Gombača in potem ženski pevski skupini Resa, ki jo vodi Irena Rep. Nastop Bistričanov pa je z odlomkom iz tragikomedije "Kri nej uoda", v harijskem narečju, zaključila igralska skupina kulturnega društva Alojz Mihelčič iz Harij. Da so jezik Harij, te brkinske vasi, brez težav razumeli tudi obiskovalci v dvorani in da so takšnih nastopov še posebej željni, je pokazalo njihovo navdušeno ploskanje, zlasti glavni igralki **Jadranci Boštjančič**, ki je pravo gledališče v malem, saj je tudi avtorica besedila, režiserka in scenografka.

Kulturni večer se je nadaljeval nadstropje višje, kjer je mlada tajnica Marijana Košuta odprla razstavo z naslovom Brez krinke, avtorja Bojana Grlice. Gre za enega izmed tistih dolgoletnih članov, za katerega lahko rečemo, da je skoraj odrasel v društvu, saj je od mladih let, skupaj s starši, mamo **Božo** in očetom **Pepijem** in bratom **Milanom** sodeloval v vseh sekcijah. Danes 43-letni Bojan, karikaturist, se lahko pohvali tudi z vrsto knjižnih ilustracij, sicer pa je član Hrvaškega društva karikaturistov in tovrstne Evropske zveze. Na razstavi v društvu, s katero se na Reki samostojno predstavlja že enajstič, je navzoče razveselil in nasmejal z aktualnimi in duhovitimi komentarji svojega novega junaka, prostodušnega



in trebušastega "Panca". V prijetnem in sproščenem druženju, ob skromni zakuski in obilici dobre volje in pesmi, so se gostje in obiskovalci zadržali v društvu do zgodnjih jutranjih ur.

NASTOP DRAMSKE SKUPINE "BAZOVICA"

V STAREM TRGU PRI LOŽU

Člani vedno aktivne dramske skupine Bazovice so konec januarja gostovali v Starem trgu pri Ložu in s svojim nastopom obogatili praznovanje 80-letnice tamkajšnjega Delavsko-prosvetnega društva "Svoboda-Loška dolina". Pobudo za srečanje v svojem rojstnem kraju je dala mlada tajnica Bazovice Marijana Košuta, v dogovoru s predsednico DVD Svoboda **Andrejo Buh**. Drama Bazovice je tako uprizorila že 105. predstavo komedije **Andreja Jelačine**, "Piknik s tvojo ženo". Izreden in gostoljuben sprejem v dvorani starotrškega Kulturnega doma, v kateri se je zbralo več kot 150 obiskovalcev, je zelo razveselil nastopajoče, ki so se z gostiteljem, igralsko skupino loške "Svobode", že dogovorili za vrnitev obiska na Reki.

DRUGI DOGODKI V DRUŠTVU KPD

Bazovica je tudi letos sodelovala na srečanju manjšinskih združenj na Reki, imenovanem "Etnosmotra". Na prireditvi del svoje bogate in pestre dejavnosti vsako leto predstavi 13, na Reki registriranih društev. Tokratno prireditev, že sedmo zapored, je s slovesnim uvodnim nastopom napovedal Mešani pevski zbor Bazovice, katerega nastop je reški Novi list ocenil kot vrhunskega, do zadnjega kotička polno dvorano hrvaškega kulturnega doma na Sušaku pa je z živahnim plesom takoj zatem razgrela skupina 36-ih mladih plesalcev društva, ki vadijo pod vodstvom **Duška Đurđulova**.

Vodstvo Bazovice je konec januarja pohvalno ocenilo dejavnost najmlajše, planinske skupine v društvu in njeno poročilo, bogato dokumentirano s fotografijami. Vodi jo prekaljen planinec **Stanko Hrženjak**, ki je tudi za letos napovedal več pohodov, prvega že marca, na Snežnik. V sodelovanju z reškim alpinističnim klubom pa bodo tudi v prihodnje pripravili zanimiva predavanja; prvo letošnje, spremljano z diapozitivi, je predstavila mlada članica RAK-a **Darija Bostjančič**, ki je leta 2000 sodelovala v odpravi na južnoameriške Ande.

Poleg Slovenskega doma v Zagrebu in splitskega Triglava tudi v Bazovici na Reki uspešno skrbijo za pomladitev svojega članstva. To med drugim dokazuje aktivna dejavnost Kluba študentov reške Bazovice, ki je januarja pripravilo zanimivo in dobro obiskano predavanje Študentske Organizacije Univerze iz Ljubljane "S kolesom čez Skandinavijo". Člani KŠ pa bodo sodelovali na spomladanskem Seminarju, ki ga za zamejske študentske klube v Mariborski koči na Pohorju pripravlja Oddelek za mednarodno sodelovanje Študentske Organizacije Univerze v Mariboru. Omeniti velja še, da je v društvu tudi letos organiziran Informativni večer o študiju v RS. Tudi tokrat se ga je udeležil svetovalec v Službi za mednarodno sodelovanje Ministrstva za šolstvo, znanost in šport RS **Roman Maurice Gruden**. Več kot 60 obiskovalcev je potrpežljivo in izčrpno seznanil s postopkom prijave in vpisa, potomce slovenskega rodu pa s pogoji za pridobitev štipendij. *Marjana Mirković*



SVET NARODNOSTNIH MANJŠIN RH ZASEDAL DVAKRAT

Svet narodnostnih manjšin Republike Hrvaške (SNMRH) je 29. januarja obravnaval novi Ustavni zakon o pravicah narodnostnih manjšin Republike Hrvaške, ki hrvaški vladi nalaga, da ustanovi Svet narodnostnih manjšin RH, da v to vladno telo imenuje predsednika, dva podpredsednika in 12 članov iz različnih narodnostnih manjšin. Vlada v zvezi s tem doslej ni storila še ničesar, čeravno se dnevno kopičijo problemi, ki so v pristojnosti tega neobstoječega vladnega telesa. Zato je SNMRH imenoval ožjo strokovno skupino (**Sanja Tabaković-Zoričić**, **Franc Strašek**, **Goran Stojkovski** in **Riza Xoxa**), ki naj pripravi konkreten predlog.

To je strokovna skupina storila že 3. februarja, njen predlog za ustanovitev začasnega Sveta narodnostnih manjšin RH pa je SNMRH obravnaval 12. februarja 2003. SNMRH je podprl predlog strokovne skupine, ki predvideva naslednjo sestavo začasnega vladnega telesa: - predsednik: predstavnik srbske manjšine, - podpredsednika: predstavnik bošnjaške in albanske manjšine, - člani: po en predstavnik slovenske, črnogorske, romske, makedonske, slovaške, nemške, judovske, avstrijske in rusinske manjšine. Predlog bo posredovan Vladi RH, predsedniku RH **Stipi Mešiću**, Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi, Hrvaškemu helsinškemu odboru in Evropski uniji.

Na dnevnem redu februarske seje SNMRH je bila še ena točka, in sicer poročilo prof. Iva Goldštajna o delu v Svetu HRT, s poudarkom na manjšinski problematiki. Prav zaradi te točke so bili na seji SNMRH navzoči še **Sanja Kravica** iz Urada predsednika RH **Stipe Mešića**, manjšinski poslanec v Hrvaškem saboru **Boris Graljuk** in član Sveta HRT prof. **Ivo Goldštajn**. V razpravi smo zvedeli za številne probleme in medsebojna trenja v tem kolektivu.

Franc Strašek

SLOVENSKI PREDSEDNIK S PREDSTAVNIKI ZAMEJSKIH SLOVENCEV

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika, 7. februarja, je predsednik Republike Slovenije dr. **Janez Drnovšek** v veliki dvorani Predsedniške palače sprejel predstavnike zamejskih Slovencev iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Na sprejemu sta bila med drugimi tudi državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu **Črtomir Špacapan** in slovenski veleposlanik v Zagrebu **Peter Bekeš**.

Dr. Janez Drnovšek je spregovoril o pripravi Slovenije na vstop v Evropsko unijo in zvezo Nato. Zahvalil se je Slovencem v domovini in zunaj njenih meja ter vsem, ki so podpirali in prispevali k utrjevanju poti za vstop Slovenije v obe povezavi. Pred odhodom na proslavo praznika slovenske kulture, ki je bila v novi Unionovi dvorani v Ljubljani, je slovenski predsednik ločeno sprejel predstavnike zamejskih Slovencev. Predsednik in podpredsednik Slovenskega doma v Zagrebu in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, **Darko Šonc** in **Franc Strašek**, ter predsednik slovenskega društva Bazovica z Reke **Vitomir Vitas** so dr. Drnovška seznanili s stanjem in novostmi ter s podatki o popisu prebivalstva, ki govorijo o presenetljivem zmanjšanju števila Slovencev na Hrvaškem. Prizadevamo si, da bi Slovenci na Hrvaškem dobili svojega svetovaleca v Svetu narodnostnih manjšin Vlade Republike Hrvaške in svojega poslanca v Hrvaškem saboru. Darko Šonc je poudaril, da so to le prizadevanja, ki pa so otežena, verjetno tudi zaradi nerešenih vprašanj med Slovenijo in Hrvaško. Povabili smo dr. Janeza Drnovška, da obišče sedež Zveze in Slovenski dom v Zagrebu.

Franc Strašek

SKUPŠČINA SLOVENSKEGA DOMA KPD BAZOVICA NA REKI

Aktivni člani Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki so se 14. aprila v dvorani društva sešli na redni letni skupščini. Poleg 67 članov se je tokratnega srečanja, v veliko zadovoljstvo vodstva Bazovice in vseh prisotnih, udeležil tudi predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, **Darko Šonc**.

Dnevni red skupščine, ki jo je vodil predsednik društva **Vitimir Vitaz**, je kot po navadi obsegal poročila o delu in finančnem poslovanju v minulem letu ter mnenje nadzornega odbora in načrt dejavnosti za tekoče leto. Kot je poudaril Vitaz, so minulo, jubilejno 55. leto društva, poleg rednega delovanja označile predvsem tri prireditve: januarja 100. uprizoritev komedije **Andreja Jelačina** "Piknik s tvojo ženo" in slovesnost posvečena 50-letnici profesionalnega in umetniškega ljubiteljskega dela vodje dramske skupine društva, režiserja in igralca **Alojza Usenika**.

V začetku oktobra je bila slavnostna otvoritev pročelja in tako v celoti obnovljenega poslopja Slovenskega doma, dogodek, ki je pritegnil visoke predstavnike lokalnih oblasti, za novega slovenskega veleposlanika na Hrvaškem **Petra Andreja Bekeša** pa je bil priložnost za prvi obisk na Reki. Ponovil ga je dva meseca pozneje na osrednji proslavi ob visokem jubileju, v okviru katerega je bila v društvu na ogled tudi izčrpna in bogato dokumentirana razstava o pretekli poti Bazovice. Dejavnost društva je lansko pomlad popestrila nova planinska skupina. Vodi jo **Stanko Hrzenjak**, poleg izletov pa so pripravili tudi zanimiva in dobro obiskana predavanja. Posebej razveseljivo pa je dejstvo, da se v njej družijo vsi naraščaji. Mešani pevski zbor pod vodstvom **Franja Bravdice** je tudi lani sodeloval na srečanju "Primorska poje" in na Taboru pevskih zborov v Šentvidu pri Stični, nastopil pa je tudi na Koncertu zamejskih pevskih zborov. Zboru so se v minulem letu pridružili novi in mlajši pevci, kar je vsekakor hvalevredno. Vitaz je dobro ocenil tudi dramsko skupino, ki je imela vrsto samostojnih nastopov, posebej pa velja pohvaliti sodelovanje z znanim reškim novinarjem **Edom Stojčičem**, avtorjem besedila nove predstave "Antraks". Predstavo člani Bazovice prav te dni pripravljajo za uprizoritev pod budnim vodstvom Alojza Usenika, njena premiera pa bo predvidoma konec maja na enem od slovenskih odrov. Redno in uspešno je lani nastopala tudi plesna skupina, ki šteje več kot 30 mladih, vodi pa jo **Duško Đurđulov**.

Manj zadovoljstva pa je Vitaz izrazil glede vzpostavitve sodelovanja s kraji v bližini meje, saj le-to, kljub prizadevanjem, ni potekalo po pričakovanjih. Stike smo uspeli navezati le z društvom v bližnjih Munah, prvim pobudam v Žejanah, Delnicah, Ravnih gori in Starem trgu pri Ložu pa so že sledili tudi skupni nastopi in gostovanja. Kar zadeva območje ob meji, je ena redkih izjem tradicionalno in dolgoletno odlično sodelovanje s kulturniki iz bližnje Ilirske Bistrice, ki so tudi lani s svojimi nastopi popestrili marsikatero prireditev na odru Bazovice. Vitaz je kot zelo aktivno ocenil tudi dejavnost Kluba študentov, ki ga vodi tajnica **Marijana Košuta**, oziroma njihovo sodelovanje s ŠOU, pripravo potopisnih predavanj in udeležbo na srečanjih v Sloveniji in zamejstvu. Dobro obiskan je bil lani dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture, ki ga v društvu že deseto leto zapored vodi mag. **Marija Donadič**, zanj pa so najbolj zainteresirani mladi potomci slovenskega rodu in srednješolci, ki se želijo naučiti slovenščine pred odhodom na študij v Slovenijo. Posebna zahvala za pomoč pri delu društva je šla dosedanjem knjigovodji **Slavku Arbiterju** za njegovo dolgoletno, skrbno in izredno natančno vodenje poslovanja, ki ga bo v prihodnje prevzel knjigovodstveni servis. Dodati velja, da je

Slavko Arbiter v minulih letih pozorno spremljal vse novice na tem področju, preživel veliko ur v reški Mestni knjižnici na oddelku periodike in tam postal dober in priljubljen znanec prijaznega osebja.

Arbiter je na kratko predstavil finančno poročilo in glede na to, da je v društveni blagajni po vseh izplačanih stroških iz minulega leta ostala še lepa vsota, je očitno, da je društvo poslovalo dobro. Da je poslovalo tudi v skladu z zakonom, je potrdil še predsednik Nadzornega odbora **Vinko Žibert**, nekdanji dolgoletni predsednik društva. Slediti bi morala razprava o predstavljenih dosežkih, edino vprašanje pa je postavil vodja dramske skupine **Alojz Usenik**. Zanimalo ga je, zakaj stroški niso prikazani posebej po dejavnostih posameznih skupin. Po pojasnilu, da ta informacija ni sporna, saj je na vpogled v obsežnem finančnem poročilu, so navzoči soglasno, kot običajno, sprejeli finančno poročilo in poročilo nadzornega odbora, predsednik Vitaz pa je zatem spregovoril o načrtih društva v prihodnje.

Med načrti za tekoče leto sicer še ni znano, kateri projekti so sprejeti, ker od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu še nismo prejeli ustreznega odgovora. Naj napovem le to, da bo MePZ del svojega programa posnel na zgoščenko ter gostoval na nastopih v Sloveniji in na srečanju hrvaških pevskih zborov jeseni v Novem Vinodolskem. Dramska skupina, ki neutrudno uprizarja predstavo "Piknik", bo konec maja predstavila novo komedijo, "Antraks", društvo pa pripravlja tudi ustanovitev mladinskega pevskega zbora. Planinska skupina se bo povezala s planinci iz Ilirske Bistrice, odprt bo Internet kotiček za mlajše člane, vsekakor pa bi veljalo okrepiti družabno življenje nasploh in seveda pritegniti mlade, ki naj bi jutri nadaljevali naše delo, je zaključil Vitaz.

Navzoče je potem v imenu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem pozdravil njen predsednik **Darko Šonc**, ki je izrazil zadovoljstvo in pohvalo ob uspešnem delu Bazovice, napovedal pa je tudi svoj skorajšnji obisk Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu na slovenskem zunanjem ministrstvu. Spregovoril je o zakonskem urejanju manjšinskih vprašanj na Hrvaškem in ob tem pozitivno ocenil lani sprejet Ustavni zakon o pravicah narodnostnih manjšin. Hkrati je obžaloval, ker Sabor ni sprejel pravice do dvojnega glasovanja pripadnikov manjšin, tako imenovane pozitivne diskriminacije. Omenil je tudi novost, ki jo prinaša Ustavni zakon, to je utemeljitev manjšinskih svetov. Zaradi nejasnih določb in različnega tolmačenja ter številnih vprašanj, ki se ob tem postavljajo - kot npr., kdo ima pravico voliti in na podlagi česa se bodo volilci identificirali kot pripadniki neke narodne manjšine - bi bilo, po besedah **Darka Šonca**, najbolje, da vlada RH o tej temi organizira poseben seminar. Vsi zainteresirani bi se tako seznanili s tem, kako najbolje izkoristiti priložnost, ki manjšinam zagotavlja pravico do

sodelovanja v upravljanju na lokalni ravni, v županiji, mestu ali občini. Omenil je tudi, zaenkrat še teoretično možnost, da imamo Slovenci svojega poslanca v Saboru. V skladu z nedavno dopolnjenim oz. spremenjenim Volilnim zakonom bodo Slovenci skupnega poslanca volili s pripadniki nekdanjih jugoslovanskih narodov: Albanci, Bošnjaki, Črnogorci in Makedonci. Možnost, da bi imeli slovenskega poslanca, torej obstaja in če naši glasovi ne bodo preveč razpršeni, bi ga lahko dobili, meni **Šonc**. Svoje pozdravne besede je zaključil z dobrimi željami za uspešno delo tudi v prihodnje. Člane Bazovice je pozval k še pestrejšemu povezovanju z ostalimi slovenskimi društvi na Hrvaškem in v tem okviru na predvideno jesensko srečanje vseh društev v Šibeniku.

Marijana Mirković



VOLITVE V SVET SLOVENSKE NARODNOSTNE MANJŠINE NA RAVNI LOKALNE SAMOUPRAVE V REPUBLIKI HRVAŠKI

Ustavni zakon o pravicah narodnostnih manjšin na Hrvaškem in odlok Vlade o razpisu volitev za člane sveta narodnostnih manjšin v enotah lokalne in področne samouprave omogočata slovenski narodnostni manjšini na Hrvaškem, da lahko na lokalni ravni izvoli člane in ustanovi svet slovenske narodnostne manjšine v občinah, mestih, županijah in v mestu Zagrebu. To pomeni, da Slovenci na Hrvaškem v svoj manjšinski svet lahko izvolijo po 25 članov v naslednjih županijah: Zagrebški, Varaždinski, Primorsko-goranski, Splitsko-dalmatinski, Istrski, Medmurski in v mestu Zagrebu. Po 15 članov lahko izvolimo v mestih: Čabar, Opatija, Reka, Split, Buje, Pulj in Umag; po 10 članov v občinah: Zagorska sela, Hum na Sotli, Bosiljevo, Cestica, Klana, Lovran, Matulji, Popovac, Brtonigla, Grožnjan, Novi Grad, Donji Miholjac, Sv. Martin na Muri in Štrigova; po 1 manjšinskega predstavnika pa lahko izvolimo na ravni naslednjih županij: Krapinsko-zagor-

ska, Sisaško-mošlovaška, Karlovska, Koprivniško-Križevačka, Bjelovarsko-bilogorska, Zadarska, Osješko-baranjska in Šibensko-kninska županija; v mestih: Karlovac, Varaždin, Zadar, Osijek, Poreč in Čakovec (po popisu prebivalstva v Republiki Hrvaški iz leta 2001).

Zaradi nerazumno kratkega roka, ki ga je v svojem odloku določila hrvaška vlada, se je vodstvo Slovenskega doma v Zagrebu sestalo ad-hoc, sestavilo seznam kandidatov za Svet slovenske manjšine na ravni mesta Zagreb, poskrbelo za predpisane proceduralne postopke s predlaganimi kandidati in pravočasno predpisani material predalo ustrezni volilni komisiji mesta Zagreba. Iz istih razlogov je vodstvo Zveze slovenskih društev na Hrvaškem hitro obvestilo in dalo ustrezna navodila vodstvom slovenskih društev na Hrvaškem na Reki, v Pulju, Splitu in Šibeniku, da na svojem območju samostojno sestavijo seznam kandidatov in ga pravočasno predajo ustreznim volilnim organom za območje kandidiranja (občine, mesta,

županije). Na območju občin, mest in županij, kjer slovenska društva niso organizirana, zaradi izrazito kratkega roka za kandidature ni bilo nikakršnih možnosti za predpisani postopek kandidiranja.

Na koncu želim bralce Novega odmeva seznaniti, da je v skladu z določili ustavnega zakona Svet narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški postal telo vlade. Člane v to vladno telo (5 + 7) imenuje vlada Republike Hrvaške iz vrst narodnostnih manjšin. Slovenci na Hrvaškem pričakujemo, da bo v to vladno telo imenovan tudi pripadnik naše manjšine. Z dejstvom, da so člani tega vladnega telesa tudi manjšinski saborski poslanci, ustavni zakon hudo krši Ustavo Republike Hrvaške, ki oblast strogo deli na zakonodajno, izvršilno in sodno. Saborski poslanci spadajo v področje zakonodajne oblasti in torej ne morejo biti hkrati člani izvršilne oblasti. To težko napako bi morala Hrvaška čim prej popraviti.

Franc Strašek

USTAVNI ZAKON O PRAVICAH NARODNOSTNIH MANJŠIN V REPUBLIKI HRVAŠKI

Prisotnost Slovencev na Hrvaškem je večstoletna. Opazna je zlasti prek različnih oblik njihovega samoorganiziranja. Slovenska društva so v preteklosti in še posebej danes, ko so povezana v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem (krovno organizacijo), ohranjala in krepila zlasti narodnostno in kulturno identiteto, negovala in krepila prijateljske stike med pripadniki slovenske narodnostne skupnosti in večinskim hrvaškim etničnim okoljem. Po osamoosvojitvi obeh držav imajo društva tudi pomembno vlogo pri tkanju dobrososedskih odnosov v novih okoliščinah. Društva niso imela nikoli nobenih političnih ambicij ali ciljev. So pa seveda vpeta v politične razmere.

In kako se je spreminjalo politično ozračje na Hrvaškem? Dober primer so spremembe hrvaške ustave. Kajti vsaka ustava je vendarle politični dokument, ki ureja družbene razmere v državi. T.i. božična ustava, sprejeta decembra leta 1990, v preambuli izrecno omenja Slovence in s tem potrjuje avtohtonost slovenske manjšine na Hrvaškem. In nato je prišel 12. december leta 1997. Tedanje politično ozračje in dnevna politika sta botrovali diskriminaciji: Slovenci so bili ob spremembah in dopolnitvah hrvaške ustave izbrisani iz tega dokumenta. Spremenjeni stavek v preambuli hrvaške ustave se glasi: "Republika Hrvaška se ustanavlja kot nacionalna država hrvaškega naroda in država pripadnikov avtohtonih nacionalnih manjšin, ki so njeni državljani: Srbov, Čehov, Slovakov, Italijanov, Madžarov, Židov, Nemcev, Avstrijcev, Ukrajincev, Rusinov in drugih." In Slovenci? Slovenci so izbrisani, čeravno so bili sedem let subjekt hrvaške ustave. Odvzeli so nam ime, prostor, čas. Odvzeli so nam že pridobljene pravice, kar je v nasprotju z določili hrvaške ustave. Za pisne, ustne, organizirane, osebne, medijske in druge proteste je bila tedanja oblast gluha. Pač pa so predstavniki tedanje opozicije zagotavljali, da bodo takoj, ko pridejo na oblast, odpravili diskriminacijo in Slovence vrnili v hrvaško ustavo.

In kaj se je zgodilo. Prišli so na oblast, dvakrat spremenili ustavo, obljube pa niso izpolnili. Nekje sem prebral stavek: "Tisti, ki pozabljajo zgodovinske napake, jih bodo zagotovo ponovili". In res je tako. Hrvaški politiki vsa ta leta niso imeli poguma in moralnega občutka za odpravo storjene diskriminacije. Same obljube. Dejanj pa nič. Naposled so zagotovili, da bodo določila novega Ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški Ustavni zakon omogočala tudi Slovincem, da izvolijo poslanca v Hrvaški sabor. Toda ustavni zakon, ki smo ga dolgo pričakovali, ni prinesel nič novega. Čeprav smo tudi sami sodelovali pri pripravi listine, so vse naše tehte in upravičene predloge zavrnili. 15. člen hrvaške ustave vsem pripadnikom narodnostnih manjšin zagotavlja enakopravnost, toda v ustavnem zakonu, ki smo ga dobili, za Slovence na Hrvaškem enakopravnosti zopet ni. Zaradi neprestane ustavne in zakonske diskriminacije slovenske manjšina na Hrvaškem razmišlja o ustavni tožbi. In še "biser", ki nemara največ pove o kakovosti ustavnega zakona. Vse sodobne države z demokratično ureditvijo - kamor spada tudi Republika Hrvaška - strogo ločujejo med zakonodajno, izvršilno in sodno oblastjo. To temeljno načelo je zapisano tudi v hrvaški ustavi, a ga je Hrvaški sabor prekršil. Zakaj?

Določila 35. člena ustavnega zakona Vladi Republike Hrvaške nalagajo ustanovitev novega vladnega telesa, "Svet za narodnostne manjšine". Prva točka 36. člena določa, da vlada v to vladno telo imenuje pet članov iz vrst pripadnikov narodnostnih manjšin, ki jih predlagajo Sveti narodnostnih manjšin na lokalni ravni, in pet članov iz vrst priznanih kulturnih, znanstvenih in strokovnih ustvarjalcev. Toda druga točka istega člena določa, da so člani tega vladnega telesa avtomatično tudi vsi poslanci narodnostnih manjšin Hrvaškega sabora. To določilo je v neskladju s hrvaško ustavo, saj zakonodajna oblast nima pristojnosti, da se vmešava (odloča, rešuje, predlaga ...) v delo izvršne oblasti (vlade). Zdaj čakamo na novi volilni zakon, ki je že v pripravi. Kdo ve, kako bo trenutno hrvaško-slovensko politično ozračje vplivalo na odločanje o tem, ali bo Slovincem na Hrvaškem z določili volilnega zakona omogočena izvolitev poslanca v Hrvaškem saboru. Povsem nesprejemljivo je, da bi Slovincem v Hrvaškem saboru zastopal kdorkoli drug. Slovence na Hrvaškem in v Hrvaškem saboru lahko zastopa samo Slovenec.

Franc Strašek

KLEPET S SLOVENSKIM
SLAVČKOM

JOSIP ŠUTEJ - NEPOZABEN JANKO IN ERO, NAŠ JOŽE

V prvih številkah Novega odmeva smo predstavljali slovenske slavčke na hrvaških odrih: od **Frana Gerbiča** do bratov **Franci**. Pogovarjali smo se z **Nonijem Žuncem**, spremljali smo nastope danes največjega slovenskega tenorista **Janeza Lotriča**. **Josip Gostič** je reden "gost" v našem časopisu, saj že četrto leto potekajo Gostičevi dnevi, skupna prireditve ljubljanske in zagrebške operne hiše. Med zagrebškimi opernimi strokovnjaki in ljubitelji te umetnosti se vedno z velikim spoštovanjem govorijo o petih slovenskih pevcih, ki so zelo uspešno interpretirali vlogo Mića v največji hrvaški nacionalni operi Jakova Gotovca Ero z onega sveta. To so **Mario Šimenc** (prvi Ero na praznovanju te opere leta 1935 v Zagrebu), **Josip Gostič**, **Noni Žunec**, **Josip Šutej** in **Janez Lotrič**.

Josip Jože Šutej je rad privolil v pogovor za naš časopis. Z njim sem se pogovarjala v navzočnosti urednika **Silvina Jermana** v klubu Slovenskega doma in to sredi prenove. To ni bila nobena ovira za zelo prijeten klepet. Najprej so me seveda zanimala njegove korenine in življenjska pot, ki ga je pripeljala v Zagreb in na operno sceno nacionalne hiše ter na odre Osijeka, Reke in Splita, kjer je žel uspehe polnih štirideset let.

- Rodil sem se leta 1920 na Vinici v Beli krajini kot najstarejši od dvanajstih otrok v kmečki družini. Vinica je tudi rojstno mesto velikega slovenskega pesnika in domojuba Otona Župančiča (1878 - 1949). Z njim sem se osebno spoznal v Ljubljani, kjer sem sodeloval na nekem pevskem tekmovanju. Pozneje sem ga obiskal, ko se je zdravil v sanatoriju. V Novem mestu sem se šolal na tamkajšnji gimnaziji. Pevski zbor na gimnaziji je vodil spoštovani glasbenik **Ferdo Juvanc**, ki mi je zelo pomagal na začetku pevske kariere. Peli smo na šolskih prireditvah in v cerkvi. Z nami je pela **Vilma Bukovec**, ki je postala priznana slovenska sopranistka.



Kot antifašista so me Italijani s še osemdesetimi gimnazijci leta 1942 odpeljali in zaprli v Trevisu. V taborišču sem bil celih deset mesecev. Izpustili so nas januarja leta 1943, da smo lahko maturirali februarja istega leta.

Po maturi sem se v Ljubljani vpisal na pravno fakulteto. Ta študij sem hitro zapustil, ker sem hotel študirati agronomijo, kar je bilo možno samo v Zagrebu. Tako sem po kapitulaciji Italije prišel preko Kolpe v Karlovec in naprej v Zagreb, gol in bos. V Karlovcu sem bil večkrat kot otrok, ko sva z očetom na tržnici prodajala jabolke. Toda v Zagrebu nisem bil še nikoli.

V Zagrebu mi je najprej priskočila na pomoč sopranistka zagrebške opere **Ančica Mitrovič**. Pomagal mi je tudi takratni ravnatelj zagrebške opere **Boris Papandopulo**, čeprav še nisem bil angažiran. Priskrbel mi je dovoljenje za bivanje in delo. Veliki dobrotnik, tovarnar, Slovenec **Vilim Bizjak** me je poklical v svoj dom na avdicijo. Na tej večerji so bili med drugimi prvaka zagrebške Opere tenorist **Mario Šimenc** in basist **Josip Križaj** ter **Hinko Nučič** in brata Černe, ki sta imela znano gostilno (na kraju današnjega kina Evropa). Bizjak me je spremljal na klavirju. Zapel sem arijo Dicka Johnsa iz Puccinijeve opere Dekle z zahoda. Bizjak je takrat izjavil, da se me splača podpreti. Zaposlil me je v svoji tovarni kot pomožne-

ga skladiščnika. Delal sem od 7. do 12. ure in tako sem si prislužil brezplačne obroke v gostilni bratov Černe. Zelo lepo so me sprejele družine, pri katerih sem stanoval, močno me je podpiral tudi **Hinko Nučič**. V tistih težkih časih sem bil v Zagrebu deležen pomoči in podpore z vseh strani, česar ne bom nikoli pozabil.

Kako se je začela vaša kariera opernega pevca?

- Debitiral sem že leta 1944 v opereti **Franza Lehara Dežela smehljaja**. To je bilo v Osijeku, kjer sem dobil prvi angažman in to za celo sezono. Požele sem velik uspeh. Takrat je v Osijeku deloval kot režiser **Ferdo Delak**, direktor ljubljanskih Križank. V Osijeku smo organizirali odbor za Slovence, ki je pomagal izgnancem iz domovine. Iz Osijeka sem po letu dni odšel v Zagreb in pred takratnim ravnateljem Opere **Milanom Sachsom** uspešno opravil avdicijo ter dobil angažman jeseni leta 1945. Debitiral sem v operi **Eugena D'Alberta** V dolini. Režiral je **Josip Križaj**, glavno je vlogo pa je pel **Mario Šimenc**. Dva Slovence, prvaka zagrebške Opere. Naslednja vloga je bil **Janko** v **Smetanovi Prodani nevesti**. To je bila vloga, ki me je spremljala vse življenje. V letih 1950-57 sem bil angažiran na Reki. Potem sem se dokončno preselil v Zagreb. V pokoju sem od leta 1983.

Katere znane pevke so bile vaše partnerice?

To so bile primadone **Nada Tončič**, **Dragica Martinis**, **Zlata Gjungenac-Gavella**, **Mirka Klarič**, **Branka Stilipović** in še mnoge druge.

Zagotovo ste veliko gostovali.

Res je. Največkrat sem gostoval v Maribor. Prvič že leta 1949, ko je tamkajšnja operna hiša vodil **Demetrij Žebre**. Tam sem požele velik uspeh v **Prodani nevesti** s partnerico **Marico Lubej**. Pel sem tudi **Miça** iz **Era** z onega sveta, **Pinkertona** v **Madame Butterfly**, **Don Josea** v **Carmen**. Zelo uspešno sem sodeloval z maestrom **Jakovom Cipcijem**. Gostoval sem tudi v Ljubljani in to že leta 1948. Zelo rad se spominjam gostovanja v vlogi **Rodolfa** v **La boheme** s prijateljico iz gimnazijskih let **Vilmo Bukovec**. Dirigiral je **Samo Hubad**. V Ljubljani sem pel **Janka**, **Era**, **Don Josea**. Po prvi izvedbi **Era** z onega sveta v Ljubljani smo odšli s to najpopularnejšo hrvaško opero v Moskvo, Kijev, Celovec. Rad se spominjam postavitve **Prodane neveste** na glavnem trgu v Koprju z **Ladkom Korošcem** kot **Kecalom** in postavite **Era** v **Postojni**. **Era** sem pel tudi v Beogradu na **Topčideru** leta 1948, tudi v beograjski Operi. Pozneje sem

tam pel tudi v Prodani nevesti. Nastopal sem tudi po Bosni in Hercegovini: v Gorazdu, Konjicu, Livnu. V Sarajevu sem stalno gostoval v Eru z onega sveta, Prodani nevesti, Rigolettu, Nikolu Šubić Zrinskem.

S katero vlogo ste se poslovili s scene pred upokojitvo?

Zadnja predstava pred upokojitvijo na zagrebški sceni je bil Ero pod dirigentsko palico maestra Nikše Bareze leta 1983. Po upokojitvi so me še dvakrat povabili v Split, da odpojem Janka v Prodani nevesti. To vlogo, ki me je spremljala vse življenje, sem odpel več kot stokrat. Dirigiral je moj sin **Vjekoslav-Đidi**. To je bilo leta 1984. Pod sinovo taktirko sem nastopil tudi kot Cavaradossi v Tosci na Reki. Vesel sem, da me je na sceni doživela tudi vnukinja.

In vaša najljubša vloga?

Najbolj pri srcu mi je bila vloga Don Josea v Besetovi Carmen.

Za vami je dolga in uspešna kariera opernega pevc. Kako danes živite kot upokojenec?

Živim v Zagrebu v Vukovarski ulici v drugem zakonu. Pokojna soproga mi je podarila sina in hčer. Imam tri vnuke. Spremljam operne predstave in hodim na koncerte. Pred kratkim sem bil v Splitu na dveh odličnih predstavah Donizettijevega Ljubezenskega napitka pod vodstvom svojega sina. Zelo sem ponosen na njegove uspehe doma in po svetu. Družim se s kolegi z operne scene. Prijateljeval sem z Gostičem, Šimencom, Križajem, Paulikom. Prijateljujem z Nonijem, Neralićem. Med nami ni bilo ljubosumja, nikoli nismo bili konkurenti.

Pogovor z gospodom Jožetom je zelo hitro minil. Prepričana sem, da ima še veliko za povedati. Vsekakor ga moramo povabiti v naše preurejene prostore, na pogovor s tistimi člani, ki se ga še spominjajo kot interpreta vlog na zagrebški operni sceni, in med nas, ki te priložnosti nismo imeli. Lahko pa slišimo njegove stvaritve na ploščah in radijskih posnetkih.

Polona Jurinić



PETER ŠPILER, DIREKTOR LIPA TRGOVINE D.O.O.: **LIPA AJDOVŠČINA - Z VELIKIMI AMBICIJAMI NA HRVAŠKEM**

Lipa iz Ajdovščine, tovarna pohištva, znana predvsem po izdelavi kuhinj, jedilnic in nekaterih drugih pohištvenih elementov je na Hrvaškem navzoča že več kot 5 desetletij. Njeno hrvaško "hčer", Lipa trgovino, poduzeće za unutarnju i vanjsku trgovinu d.o.o. od lanskega oktobra vodi **Peter Špiler**.

G. Špiler, kako je Lipa zasidrana na hrvaškem tržišču?

- Lipa ima na Hrvaškem dva maloprodajna salona. Na Velesejmu v Zagrebu je že dolgo odprt in uveljavljen, letos ob slovenskem kulturnem prazniku pa smo v Varaždinu odprli nov prodajni prostor za območje dveh najsevernejših županij, Čakovsko-međimurske in Varaždinsko-zagorske. Seveda bo potreben čas, da bo naša varaždinska prodajalna postala samostojna profitna enota, tako da za zdaj iz Zagreba pokrivamo razvoj tega dela tržišča.

Sodelujete tudi z drugimi prodajalci in proizvajalnimi ali trgovskimi podjetji?

- Poskušamo se dogovorjati še z nekaterimi podjetji. Konkretno imamo dogovor s Stillesom (iz Brežic, op.p.), da bi se naša programa dopolnjevala. Iščemo tudi morebitne druge partnerje, prodajalce, vendar morate vedeti, da je naš proizvodni program v višjem kakovostnem in cenovnem razredu, da prodaja naših izdelkov zahteva individualističen pristop, da je treba prodajalce ustrezno izobraziti in usposobiti. Kupcem je treba znati svetovati, upoštevati njihove želje in jih ustrezno posredovati tudi v proizvodnjo, saj zlasti kuhinje delamo za znana, konkretnega kupca, po njegovih željah in naročilih.

Je konkurenca v tem segmentu huda? Ali je kupna moč na Hrvaškem takšna, da s prodajo izdelkov v tem cenovnem razredu ni težav?

- Na Hrvaškem so precejšnje razlike. Zagreb z okolico je zanimivo tržišče, tukaj je kupna moč višja in tukaj so potencialni kupci. Je pa tukaj tudi najhujša konkurenca, največ je trgovin in največja ponudba najrazličnejšega pohištva v vseh kakovostnih in cenovnih razredih, tako seveda tudi v tistem, ki ga pokriva Lipa. Je pa tako, da tudi ljudje iz drugih krajev Hrvaške prihajajo po nakupih v Zagreb, ko se odločajo za nakupe večjih stvari, kot je denimo pohištvo. Mi si prizadevamo, da bi se tem ljudem približali v njihovih krajih, zato razvijamo nekatere nove oblike, kot so aktivna telefonska



prodaja, prodaja od vrat do vrat, kataloška prodaja, sčasoma bomo poskušali tudi preko interneta.

Kaj za Lipo pomeni hrvaško tržišče?

- Zelo malo, ampak naše ambicije so velike. Kot je znano, Lipa 70 % svoje proizvodnje izvozi v ZDA, nekaj pa tudi na območje nekdanje Jugoslavije. In ta delež bi radi povečali.

So pa ti trgi zahtevni in zahtevajo veliko sredstev za prodor. Je ta smer enostranska, vi samo prodajate ali morda tudi uvažate iz Hrvaške?

- Imamo tudi dobavitelje iz Hrvaške, ki pa so neposredno vezani na matično podjetje v Ajdovščini. Želimo si, da bi tega bilo več, vendar ugotavljamo, da hrvaška podjetja in izdelki še niso dovolj konkurenčni za večji prodor preko meje.

Kaj se bo za vas spremenilo, ko bo Slovenija postala polnopravna članica Evropske unije? Takrat bo prenehal veljati sporazum o prostocarinski menjavi in bo začel veljati sporazum o pridruževanju in stabilizaciji Hrvaške z EU. Znova bodo uvedene carine za slovensko blago!

- To bo seveda vplivalo na naš položaj. Konkurenca je velika, kupec išče ustrezno kakovost ob ustreznih cenah. Mi bomo takrat izeznačeni z drugimi državami EU na tem trgu. Potrebne bodo dodatne racionalizacije, kar pomeni, da bo treba še zmanjšati stroške, da bi bili konkurenčni.

Kako ste se znašli v tem okolju in ali imate stike s Slovenci tukaj na Hrvaškem?

- Z Društvom Slovencev v Zagrebu smo že navezali stike, poskušamo pa tudi z drugimi. Ob otvoritvi našega salona v Varaždinu smo pripravili zanimivo razstavo slovenskega slikarja **Milana Berboča**, ki je predstavil predvsem pejsaže hrvaškega Zagorja. Razstava je pritegnila veliko pozornost, saj smo združili in povezali slikarsko umetnost z našimi prav posebej za to priložnost sestavljenimi izdelki. To je bil tudi velik prispevek tega slovensko-hrvaškega slikarja naši promociji. Kar pa zadeva stike s hrvaškimi poslovnimi, gospodarskimi krogi, pa moram reči, da so ti odnosi dobri, da tu ni nobenih težav, kljub včasih različnim interesom. Slovenci in Hrvati živimo skupaj, na takorekoč istem prostoru, zato se je treba veliko pogovarjati in se znati tudi medsebojno poslušati.

Drago Balazič

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO- HRVAŠKIH ODNOSIH?

Kranjska Gora - Zunanji ministri Slovenije, Hrvaške, ZRJ in BiH so 3. decembra lani podpisali Okvirni sporazum o bazenu reke Save in dodatni protokol o režimu plovbe. Poudarili so, da podpis tega sporazuma krepi bilateralne odnose in gospodarsko sodelovanje v regiji. Slovenski zunanji minister **Dimitrij Rupel** je ob tem dejal, da si Slovenija, kot skorajšnja članica Evropske unije, prizadeva, da se vsem državam v regiji omogoči gospodarska obnova in integriranje v evropske in evroatlantske procese. Njegov hrvaški kolega **Picula** pa je dodal,



da sporazum o Savi predvideva svobodno plovbo vseh gospodarskih ladij.

Zagreb - Hrvaški predsednik **Stipe Mesić** je 6. decembra sprejel predstavnike slovenskih in hrvaških gospodarstvenikov, ki so sodelovali na okrogli mizi "Od menjave do partnerstva". Predsednica Poslovnega kluba slovensko-hrvaških gospodarstvenikov in direktorica "Mure d.d." je Mesiću izročila sklepe o gospodarskem sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško, v katerih so poudarili, da je meja med državama priložnost za sodelovanje.

Čabar - Zunanja ministra Slovenije in Hrvaške **Dimitrij Rupel** in **Tonino Picula** sta 11. decembra slavnostno odprla maloobmejni prehod Zamost - Osilnica. Gre za prvega od 27 mejnih prehodov, ki jih predvideva Sporazum o maloobmejnem prometu in sodelovanju med državama. Prek njega bo možen prehod le z maloobmejnimi dovolilnicami za prebivalce v obmejnih vaseh.

Zagreb - Hrvaški sabor je 13. decembra sprejel ustavni zakon o pravicah narodnostnih manjšin. Po njem naj bi manjšine na Hrvaškem imele najmanj pet in največ osem poslancev v saboru. Tudi v spremenjenem ustavnem zakonu Slovenci nismo navedeni kot narodnostna manjšina na Hrvaškem.

Ljubljana - Slovensko ustavno sodišče je 16. decembra presodilo, da sporazum o Jedrski elektrarni Krško ni v nasprotju s slovensko ustavo. Ustavni sodniki so tako zavrnili mnenje lokalnih oblasti iz občine Krško, da sporazum o nuklearni "izvzema nuklearko iz slovenskega pravnega sistema".

Ljubljana - Mandatar nove slovenske vlade **Anton Rop** je 17. decembra izjavil, da bo večina odprtih vprašanj med Slovenijo in Hrvaško rešena šele, ko bo Hrvaška vstopila v Evropsko unijo. Dodal je, da takrat ne bo več problemov kot sta državna meja in vprašanje krške nuklearke. Reševanje bilateralnih odnosov s Hrvaško je ocenil kot izredno težkim.

Zagreb - "Odločitev slovenskega ustavnega sodišča, da sporazum o krški nuklearni ni v nasprotju s slovensko ustavo, za nas nima nikakršnega pomena," je de-

jal predstavnik HEP za NE Krško **Kažimir Vrankić**. Napovedal je, da bo Hrvaško elektrogospodarstvo po novem letu začelo s predarbitražnim postopkom, saj slovenski parlament do konca leta sporazuma zagotovo ne bo ratificiral.

Metlika - Mešana hrvaško-slovenska komisija za izvedbo SOPS je 19. decembra na svojem petem sestanku slovenski in hrvaški vladi predlagala, naj za tri meseca podaljšata sporazum o ribarjenju v skupnem ribolovnem območju od Umaga do Ankaranu.

Buje - Istrska policijska uprava je 26. decembra objavila, da je slovenski državljani **Joško Joras** na svoji hiši v zaselku Mlini ponovno obesil slovensko zastavo, zaradi česar bodo proti njemu vložili predlog za uvedbo postopka o prekršku.

Zagreb - Hrvaška vlada je na svoji seji 9. januarja potrdila sporazum s slovensko vlado o čezmejnem policijskem sodelovanju. Ta sporazum med drugim urejuje sodelovanje policij obeh držav na skupni državni meji, ustanovitev skupnih služb nadzora ter delovnih skupin v maloobmejnem območju.

Zagreb - Hrvaški minister za finance **Mato Crkvenac** je 9. januarja ostro protestiral proti trditvam **Rudolfa Gabrovca**, visokega predstavnika Slovenije za nasledstvo nekdanje SFRJ, da mora varčevalce nekdanje Ljubljanske banke v Zagrebu poplačati Hrvaška. Crkvenac je takšne trditve zavrnil in Slovenijo obtožil, da z njimi le kupuje čas.

Ljubljana - Podpredsednik hrvaške vlade **Slavko Linić** je 15. januarja na srečanju s slovensko gospodarsko ministrico **Teo Pe-**

trin poudaril, da hrvaško gospodarstvo nujno potrebuje tuja vlaganja. Hrvaška vlada tudi meni, da je ponudba Term Čatež za nakup hotelskega podjetja Sunčani Hvar ugodna, je dejal Linić.

Zagreb - Novi slovenski premier **Anton Rop** se je 17. januarja udeležil zasedanja držav članic kvadrilaterale, Italije, Madžarske, Slovenije in Hrvaške. Pred začetkom srečanja se je 20 minut na štiri oči pogovarjal s hrvaškim ko-



legom **Ivico Račanom**. V neformalnem pogovoru sta se dotaknila odprtih vprašanj med državama ter se zavzela za njihovo sprotno reševanje.

Zagreb - Hrvaška vlada je na svoji seji 23. januarja sprejela odločitev o prodaji večinskega deleža delnic hvarskega hotelskega podjetja Sunčani Hvar slovenskim Termam Čatež. Terme so za nakup 62,3 odstotka delnic ponudile okrog 10 milijonov evrov ter napovedale velika vlaganja v prihodnjih letih.

Zagreb - Hrvaška kmečka stranka je 27. januarja od vlade zahtevala, naj razveljavi odločitev o prodaji Sunčanega Hvara Termam Čatež. Po njihovem mnenju tisti, ki dolgujejo hrvaški državi, ne smejo sodelovati v njenih privatizacijskih procesih. To se nanaša na enega od delničarjev Term Čatež, Novo Ljubljansko banko.

Zagreb - Hrvaško elektrogospodarstvo je 27. januarja slovenski vladi poslalo predarbitražno ponudbo za mirno rešitev spora o krški nuklearni. Od Slovenije zahtevajo, naj jim kot odškodnino za hrvaško polovico izplača 717,5 milijona dolarjev.



Ljubljana - Slovensko ministristvo za okolje in prostor je 3. februarja sporočilo, da se zavzema za mirno rešitev spora o krški nuklearni, vendar ni pripravljeno sprejeti hrvaške ponudbe za odkup polovice elektrarne.

Zagreb - Hrvaška vlada je 6. februarja razveljavila svojo odločitev o prodaji večinskega deleža podjetja Sunčani Hvar Termam Čatež. Za takšen korak se je odločila, ker naj bi bile v postopku

privatizacije storjene nekatere nepravilnosti. Vlada je zaradi afere Sunčani Hvar prav tako razrešila upravni odbor sklada za privatizacijo, ki je sprejel odločitev o prodaji delnic Sunčanega Hvara Termam Čatež.

Zagreb - 13. februarja se je sešel finančni odbor držav naslednic nekdanje SFRJ. Govorili so o ruskem klirinškem dolgu ter o ameriški odmrznitvi dela blokiranih sredstev Zvezne republike Jugoslavije. Vse države, razen Srbije, so nasprotovale odmrznitvi teh sredstev, saj ni jasno, ali so del skupnega nasledstva nekdanje SFRJ.

Hum na Sotli - Stalna mešana komisija za izvedbo SOPS se je sestala 13. februarja in obravnavala dosedanje dosežke podkomisij za cestne povezave in izgradnjo mejnih prehodov, za carino ter za mejni režim in izdajanje mejnih dokumentov.

Ljubljana - Slovensko glavno mesto je 17. februarja obiskal hrvaški minister za evropske integracije **Neven Mimica**. Glavni namen obiska je bila predstavitev hrvaške prošnje za članstvo v Evropski uniji. Mimica se je v Ljubljani sestal s slovenskim kolegom **Janezom Potočnikom**.

Ljubljana - Slovenski Državni zbor je 25. februarja ratificiral Sporazum o Jedrski elektrarni Krško.

Zagreb - Hrvaško vrhovno sodišče je 7. marca sprejelo odločitev, po kateri si lahko trije hrvaški varčevalci nekdanje Ljubljanske banke v Zagrebu dolg izplačajo s prodajo nepremičnin te banke na Hrvaškem.



Pulj - Hrvaška policija je 12. marca v bližini rta Kamenjak zaustavila in zajela dve slovenski ribiški ladji Riba 1 in Riba 2. Po podatkih istrske policijske uprave sta bili ladji 0,9 navtičnih milj znotraj hrvaških teritorialnih voda.

Zagreb - Hrvaški poslanci so z večino glasov 14. marca zavrnili predlog socialno-liberalne stranke za razveljavitev sporazuma o Jedrski elektrarni Krško. Vladi so naložili naj se v 60 dneh s Slovenijo dogovori o poplačilu škode za nedobavljeno električno energijo od 1. julija lani do danes.

Ljubljana - Hrvaško ministristvo za turizem in hrvaška turistična skupnost v Ljubljani sta 19. marca predstavila nekatere aktualnosti v hrvaški turistični ponudbi. "Slovenski gost ostaja eden pomembnejših, če ne najpomembnejši gost na Hrvaškem," je dejal **Goran Blažić** iz hrvaške turistične skupnosti. Na to po njegovih besedah kažejo številke minulega leta, ko so na hrvaških turističnih točkah zabeležili 869.000 obiskov iz Slovenije in kar 4.993.371 nočitev slovenskih gostov.

Zagreb - Slovenski minister za okolje in prostor **Janez Kopac** in hrvaški minister za gospodarstvo **Ljubo Jurčić** sta se 25. marca dogovorila, da bo Hrvaška 1. aprila ponovno uradno vstopila v Jedrsko elektrarno Krško.

Zagreb - Hrvaški sabor je 2. aprila z večino glasov sprejel spremembe volilnega zakona, po katerem imajo predstavniki manjšin skupaj 8 poslancev, Slovinci pa si ga bomo delili z drugimi narodi nekdanje skupne države SFRJ.

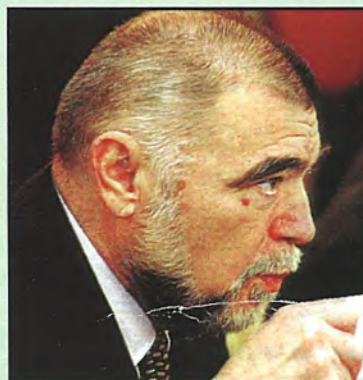
Krško - 5. aprila je bil prvi sestanek novega upravnega in nadzornega odbora družbe Jedrska elektrarna Krško d.o.o.. Predsednika upravnega odbora je imenovala Slovenija, predsednika nadzornega odbora pa Hrvaška.

Koper - Na delovnem srečanju sta se 14. aprila sešla slovenski in hrvaški zunanji minister **Dimitrij Rupel** in **Tonino Picula**. Podpisala sta sporazum o enostavnejšem opravljanju mejnega nadzora v cestnem in železniškem prometu med državama, spregovorila pa sta tudi o drugih odnosih med državama.

Krško - Hrvaška je 19. aprila po skoraj petih letih ponovno začela prevzema elektriko iz Jedrske elektrarne Krško.

Zagreb - Hrvaška vlada se je 8. maja odločila, da bo tožila LHB banko v Frankfurtu, ker naj bi skrivala podatke o tem, kam je izgini- lo več milijonov dolarjev nasledstvenega denarja. LHB banka je v večinski lasti Nove Ljubljanske banke.

Ljubljana - Na tridnevni uradni obisk v Slovenijo je 13. maja prispel hrvaški predsednik **Stipe Mesić**. Poleg gostitelja, slovenske-



ga predsednika **Janeza Drnovška**, so ga sprejeli še premier **Anton Rop**, ljubljanska županja **Danica Simšič**, nadškof **Franc Rode**, nekdanji slovenski predsednik **Milan Kučan**. Mesić je spregovoril tudi poslancem Državnega zbora, s pre-

mierom Ropom pa sta največ časa namenila problemu hrvaških varčevalcev nekdanje zagrebske podružnice Ljubljanske banke.

Ljubljana - Hrvaški minister za pomorstvo, promet in zveze **Roland Žuvanić** se je 13. maja srečal s svojim slovenskim kolegom **Jakobom Presečnikom**. Govorila sta o usklajevanju aktivnosti pri izgradnji Phyrnske avtoceste na koridorju 10 skozi Hrvaško in Slovenijo.

Zagreb - Hrvaško elektrogospodarstvo je sredi maja slovenski vladi poslalo zahtevo za izplačilo 53 milijonov dolarjev odškodnine zaradi nedobavljene električne energije od 1. julija lani do 19. aprila letos.

Zagreb - Slovenski minister za evropske odnose **Janez Potočnik** je imel 21. maja na hrvaškem ministristvu za evropske integracije predavanje z naslovom "Slovenske izkušnje v procesu približevanja EU". Hrvaške kolege je opozoril na težave, s katerimi se je v tem procesu srečevala Slovenija.

Ljubljana - Odbor Državnega zbora za zunanjo politiko je 22. maja razpravljal o odnosih s Hrvaško. Kot je po seji, ki je potekala za zaprtimi vrati, udeležila pa sta se je zunanji in finančni minister, **Dimitrij Rupel** in **Dušan Mramor**, povedal predsednik odbora **Jelko Kacin**, so največ pozornosti namenili izvajanju sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju in finančnim vprašanjem, manj pa je bilo govora o krški nuklearni. Odbor je po koncu razprave z 12 glasovi za in nobenim proti sprejel sedem sklepov, v katerih med drugim vladi obeh držav poziva, naj se pred bližajočo se turistično sezono vzdržita dejanj, ki bi lahko privedla do nepotrebnih incidentov.

Zagreb - Direktorja slovenske in hrvaške policije **Marko Pogorevc** in **Ranko Ostojić** sta 23. maja pred začetkom turistične sezone ocenila pripravljenost obeh policij. Oba sta poudarila, da je sodelovanje med policijama več kot dobro in izrazila upanje, da poleti ne bomo pričeli novih ribiških incidentov v Piranskem zalivu.

NI MIRU V SLOVENIJI

Med glavnimi novicami, ki so spomladi odmevale v Sloveniji, so bili rezultati lanskega popisa, po katerih se je število prebivalcev zvišalo za 2,6 odstotka, in sicer na 1.964.036. Razloga za rast sta priseljevanje in legalizacija statusa ljudi, ki so se v Slovenijo priselili pred letom 1991.

Med slovenskim prebivalstvom je manj katolikov kakor pred desetletjem - le 57,8 odstotkov ali 13,8 odstotka manj. Po narodni pripadnosti je 83,06 odstotka prebivalcev Slovencev (leta 1991 88,31 odstotka, leta 1953 pa 96,52 odstotka), sledijo Srbi z 1,98 odstotka in Hrvati z 1,81 odstotka. Število Hrvatov je s 52.876 leta 1991 padlo na 35.642, število Srbov pa z 47.401 na 38.964.

Raziskave o tem, kako bo na rast števila prebivalcev Slovenije vplivala odločitev državnega zbora, da po vzoru liberalnih držav z Zahoda s seznama prekrškov zbrše (dekriminlizira) prostitucijo, doslej niso bile opravljene.

Vsekakor velikega razkoraka z dosedanjimi praksami v najstarejši obrti ne bo, saj se policisti s kaznovanjem "prodajalk in prodajalcev ljubezni" niso posebno ukvarjali, razen če so bili v zvezi s hujšimi kaznivimi dejanji.

Seveda pa bo zvodništvo in prisiljevanje v prostitucijo še naprej kaznivo.

Dekriminalizaciji nasprotuje skupina dušebrižnikov s politične desnice, ki sodijo, da bi problematiko morali urediti celoviteje, upoštevajoč zdravstveno varstvo in higienske standarde. Začeli so celo zbirati podpise za razpis referendum, na katerem naj bi volivci odločili, kaj si mislijo o kaznovanju tistih, ki prodajajo spolne užitke.

Po odločitvi volivcev za vstop Slovenije v EU in Nato so v politični areni še vedno aktualne opozicijske zahteve po nekakšni pluralizaciji medijskega prostora, večji vlogi opozicije pri vodenju podjetij v državni lasti in neposrednih televizijskih prenosih sej državnega zbora. Ker niso bile uslišane, socialdemokrati **Janeza Janše** in Nova Slovenija **Andreja Bajuka** se-

lektivno bojkotirajo parlamentarno delo. Med politiki, ki so bili v zadnjem obdobju najbolj na udaru, je bil zunanji minister **Dimitrij Rupel**, in sicer zaradi nejasnih slovenskih stališč v zvezi z iraško krizo. Nič blažje niso bile kritike proti šefu diplomacije, ker naj bi ministrstvo pod njegovim vodstvom financiralo zasebno diplomatsko akademijo, na kateri bi predaval - **Dimitrij Rupel**.

Pod velikim pritiskom nezadovoljne javnosti je finančno ministrstvo predlagalo vladi, naj država luksuznega letala falcon, kupljenega v Franciji za 28 milijonov dolarjev, ne uporablja. Ko ga bodo proizvajalci jeseni poslali v Slovenijo, ga bo vlada po napovedih finančnega ministra **Dušana Mramorja** dala v zakup. Najslabši rešitvi bi menda bili, če bi odstopili od pogodbe ali pa bi falcona prodali, saj bi zaradi znižanja cen na svetovnem tržišču po letu 2001, ko so ga naročili, izgubili več kot štiri milijone dolarjev. Kot obrazložitev za presenetljivo odločitev so navedli splošno varčevanje. Slovenski oblastniki bodo morali še naprej lete-

ti na službene poti v šestnajst let starem letalu, ki sicer ni najbolj udoben, vendar ima varčevanje prednost pred udobjem oblastnikov.

Najzanimivejša afera udba.net je izbruhnila, ko je slovenski častni konzul za Avstralijo in Novo Zelandijo **Dušan Lajović** objavil na internetu dokumente razvpite jugoslovanske tajne službe, iz katerih naj bi bilo razvidno, kdo vse je

bil na seznamu slovenskih udbašev. Zaradi neverodostojnosti in sumov o manipulacijah Lajovićev projekt ni bil uspešen.

Politiki si delajo sive lase tudi zaradi pogostih ugotovitev domačih in tujih organizacij o kršitvah človekovih pravic v Sloveniji. Na seznamu so pravice Romov, policijsko nasilje in težave z gradnjo džamije. Najodmevnejše so težave več kot 18.000 "izbrisanih" ljudi - po narodnosti skoraj vsi niso Slovenci -, ki so z administrativnim "čiščenjem" pred več kot desetletjem ostali brez pravice do stalnega bivališča v Sloveniji. Ko je ustavno sodišče razsodilo, da je država nezakonito ukrepala, se je z nacionalistične strani usul plaz kritik tako na sodnike kakor na izbrisane žrtve birokratskega aparata.

Peter Žerjavič

FRAN PETRE

Dr. Fran Petre je bil eden najpomembnejših slovenistov na zagrebški Filozofski fakulteti in zelo zaslužni član Slovenskega doma v Zagrebu. Življenjska pot ga je vodila od rojstnega mesta in Ljubljane, prek koncentracijskih taborišč, do Skopja in Zagreba. Naposled se je vrnil v Ljubljano, kjer je umrl pred četrto stoletja, 17. decembra leta 1978.

Od Ljubljane do Ljubljane

- Fran Petre se je rodil 1. septembra leta 1906 v Repnjah pod Šmarno goro pri Vodicah. Slavistiko je študiral in diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Kot štipendist francoske in češke vlade se je strokovno izpopolnjeval v Parizu in Pragi. Doktoriral je leta 1938 z znanstvenim delom Vrazova graška leta (1830 - 1838). Disertacija je istega leta izšla v knjižni izdaji. Natisnili so jo v Blasnikovi tiskarni v Ljubljani.

Njegovo nagnjenje k znanstvenemu, publicističnemu in organizacijskemu delu so opazili že v času študija in tudi pozneje, ko se je do 2. svetovne vojne ukvarjal z najrazličnejšimi dejavnostmi. Med študijem in po njem je sodeloval v naprednem gibanju. Bil je član, režiser in upravnik gledališke skupine Delavski oder od njegove ustanovitve leta 1928 pa do prepovedi leta 1930. V letih 1935-36 je urejal študentski list Akademski glas, v letih 1935-38 pa književni časopis Sodobnost. Kot organizator se je izkazal v prizadevanjih ljubljanskih študentov za izgradnjo Narodne in univerzitetne knjižnice. V letih 1941-42 je bil zaposlen kot knjižničar - pripravnik v zgodovinskem seminarju Filozofske fakultete. Leta 1942 so ga zaradi sodelovanja v naprednem gibanju aretirali. Vojna leta je prestajal v koncentracijskih taboriščih na Rabu in v Višcu.

Po 2. svetovni vojni se je zaposlil na novoustanovljeni univerzi v Skopju. Sprva je delal kot knjižničar in asistent, novembra leta 1946 pa je postal izredni profesor skopske Filozofske fakultete. Tu je organiziral katedro za slovanske jezike in književnost. Razvil je oddelčno knjižnico ter organizacijsko deloval pri izgradnji nove skopske Filozofske fakultete. Ko se je že potrdil v pedagoškem, znanstvenem in publicističnem delu, ga je leta 1950 pot pripeljala v Zagreb. Tu je uspešno deloval četrto stoletja, vse do leta 1975. Bil je profesor na zagrebški Filozofski fakulteti, predstojnik kated-



FRAN PETRE
TRADICIJA
IN
INOVACIJA

Vanjskotrgovinska razmjena Slovenije s državama na području bivše SFRJ u 2001. (u milijunima USD)

DRŽAVA	IZVOZ	UVOZ	SALDO
Hrvatska	799,1	403,7	+395,4
BiH	397,4	62,4	+335,0
SR Jugoslavija	235,6	47,3	+188,3
Makedonija	131,7	26,5	+105,2
Ukupno (1-4)	1.563,7	594,2	+1.023,8
Ukupna razmjena	9.251,7	10.144,5	-892,8



SLOVENSKI LITERARNI ZGODOVINAR IN ZAGREBŠKI SLOVENIST

re za slovenistiko, nekaj časa celo dekan. Sodeloval je tudi pri izgradnji Filozofske fakultete. V zagrebškem obdobju je kot predavatelj gostoval na univerzah na območju bivše Jugoslavije, o slovenistiki je predaval tudi na univerzah v Kopenhavi in Kölnu ter na tečajih o slovenski književnosti v Berlinu, Leipzigu in Jeni. Občasno je predaval v univerzitetnih središčih Avstrije, Italije, Poljske in Nemčije.

Po 25-letnem bivanju in vsestranskem znanstvenem, publicističnem, organizacijskem in društvenem ustvarjanju v Zagrebu se je leta 1977 vrnil v Ljubljano. Tu je bil zaposlen na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (SAZU) kot sourednik Slovenskega bibliografskega leksikona, leta 1977 pa je postal njegov urednik. Še v veliki vznesenosti za delo na književnem prizorišču Slovenije ga je prekinila nenadna smrt. Umrli je 17. decembra leta 1978.

Vsestransko delovanje

- Na področju slovenske literarne zgodovine je Petreja zanimalo obdobje od srednjeveškega pismenstva do književnosti po 2. svetovni vojni. Na njegovo znanstveno delo sta vplivala slovenska literarna zgodovinarja France Kidrič (1880-1950) in Ivan Prijatelj (1875-1937). Pozneje se je pokazal vpliv t.i. zagrebške šole. V Zagrebu je bil sourednik revije *Umetnost riječi* (1957- 1961), sourednik temeljnega projekta zagrebške šole - knjige *Uvod u književnost*, od leta 1970 tudi član uredništva *Slavističke revije*. Njegovo nagnjenje k ilirizmu je bilo opazno že med študijem, razvilo pa se je

s pripravo doktorske disertacije "Vrazova graška leta". Ustvaril je še nekaj sorodnih del, najpomembnejše pa je *Poiskuz ilirizma pri Slovencih* (1835 - 1849). Podrobno se je ukvarjal s Francetom Prešernom, iz obdobja modernizma sta ga zanimala predvsem Oton Župančič in Ivan Cankar (o njegovem ustvarjanju je objavil kar 18 del), med slovenskimi ekspresionisti je pisal o Srečku Kosovelu in Miranu Jarcu.

Petrejevo zanimanje za ustvarjalce književne zgodovine, pisateljev in pesnikov je bilo izjemno široko; avtorji, o katerih je pisal, so naslednji: Anton Aškerc, Jaroslav Stoviček, Leopold Turčič, Ivan Prijatelj, Maksim Gorki, Dobriša Cesarić, Petar Petrović Njegoš, Simon Gregorčič, Antun Barac, Tone Seliškar, Alojz Gradnik, Anton Vodnik, France Kidrič, Fran Saleški Finžgar, Ivan Mažuranić, Janko Lavrin, Branko Kreft, Bojan Stupica, Alfonz Gaspan, Aco Šopov.... Če k temu dodamo številna Petrejeva teoretična dela, dobimo obsežen opus, ki šteje 182 del. V bibliografiji del **Frana Petreje**, ki sta jo pripravili Frančiška Buttolo in **Meta Pavčič** iz SAZU, najdemo štiri knjige (*Vrazova graška leta* (1830 - 1838), *Poiskuz ilirizma pri Slovencih*, *Rod in mladost Ivana Cankarja*, *Matej Bor*), 25 razprav v knjigah in 54 razprav v periodične tisku, pa 71 ocen, poročil, izjav in zapisov, 16 kulturno-političnih spisov in številne leksikografske članke (Albreht Fran, Albreht Ivan, Bevk France, Borko Božidar, Borštnik Marja, Debeljak Anton, Gaspart Tone, Golar Cvetko, Bor Matej, Cankar Ivan, Gradnik Alojz, K o s o v e l Srečko, Kozak Juš, Prežihov V o r a n c, Župančič Oton, Prešeren France, Slovenska književnost, Trubar Primož). Bibliografiji sta našli še sedem uredniških del in dva prevoda.

Zanimanje za Petrejeva dela je izrazilo prek 50 založnikov in urednikov z vseh območij

nekdanje Jugoslavije (iz Ljubljane, Zagreba, Skopja, Beograda, Murske Sobote, Maribora, Cetinja, Nove Gorice, Krškega in Splita) in tudi iz tujine (Berlin, Praga, Wiesbaden, Muenchen, Krakov in Trst). Tudi število objavljenih del priča o Petrejevi pomembni posredniški vlogi med slovensko, hrvaško, makedonsko in srbsko-črnogorsko kulturo.

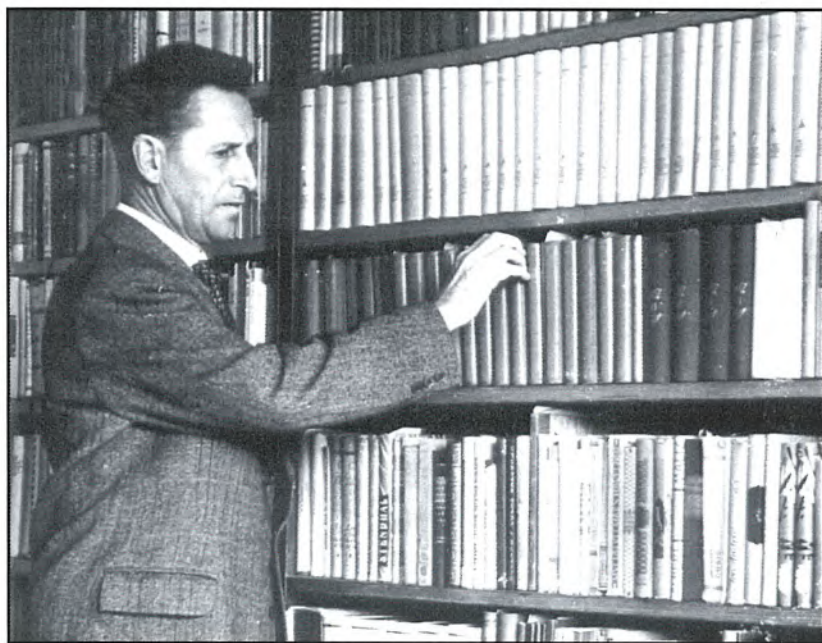
V Slovenskem domu

- Že takoj po prihodu v Zagreb se je Fran Petre včlanil v društvo Slovenski dom. Bil je zelo aktiven član, eden tistih, ki so bili do dvajsetkrat izvoljeni na različne položaje. Že v zgodnjih petdesetih letih prejšnjega stoletja je za zagrebško publiko v tedanjem Domu JNA pripravil predavanje o slovenski literaturi. Za recitatorje odlomkov in poezije si je izbral študenta, bodoča gledališka igralca, člana Slovenskega doma **Nado Nučič** in **Ivico Kuneja**. Kot pedagog je imel rad mlade in je pomagal pri delu Slovenskega študentskega kluba pri Slovenskem domu. Zanje in ostale člane Slovenskega doma je pripravil številna predavanja.

Skrbel je za pravilno izgovorjavo slovenske besede. O tem je še živa anekdota. Ko je **Josip Bobi Marotti** nekoč na Radiu Zagreb recitiral slovensko poezijo, ga je tovarišica, zadolžena za oddajo, opozorila, da je neko besedo narobe naglasil. Bobi se ni strinjal, ona pa je trmasto vztrajala, da mai prav, češ da je bila študentka slovenistike pri dr. Petreju. Ko sta ga poklicala, je odgovoril približno takole: "Kar v slovenščini govori Bobi, je zagotovo prav. Draga tovarišica, naj vam ne pride več na misel, da bi ga popravljali v slovenskem izgovoru".

Petre je zadnja tri ali štiri leta svojega bivanja v Zagrebu za člane Slovenskega doma organiziral več izletov, in sicer v Kranjsko Goro, Trbiž, Glossglockner in Celovec, na Koroško, po poteh hrvaškega kmečkega upora, na Bohor, Bled in Štajersko, v Furlanijo-Julijsko krajino, Prekmurje, Belo krajino in Goriška brda, na Dolenjsko in Ptuj, v Postojno, Kumrovec in Trakošćan. Ko je Fran Petre umrl, je Slovenski dom v zagrebškem tisku objavil osmrtnico za svojega člana, čeravno je Zagreb zapustil že tri leta prej. Ob prvi obletnici njegove smrti je društvo pripravilo tudi žalno slovesnost, na kateri so govorili tedanji predsednik Društva književnikov Hrvatske **Šime Vučetić**, tedanji predsednik Slovenskega doma **Vlado Jugovič** in dr. **Ivan Cesar**, predavatelj slovenske književnosti na zagrebški Filozofski fakulteti.

Silvin Jerman



KULTURNA DOGAJANJA

PRVA KNJIGA O OLIMPIJSKI ZMAGOVALKI JANICI

Novembra se je na knjižnih polih pojavila prva knjiga o olimpijski zmagovalki **Janici Kostelić**. Avtorica knjige je naša stara znan-



ka **Sabina Koželj Horvat**, ki je kar dvakrat gostovala v Slovenskem domu. Gre za fantastičen roman *Snjegjanica*, kjer se Janica in njena družina najdejo v društvu čarovnika in vil. Zgodba se začne v St. Moritzu v Švici, kjer je Janica nesrečno padla. Sabina je prišla na idejo, da napiše roman o Janici, ko se je srečala z njenimi starši v Osijeku. Predgovor h knjigi je napisal predstavnik za medije hrvaške smučarske reprezentacije **Ozren Mueller**. Sabina je pred tem napisala kratko zgodbo *Srčne mine*, ki je bila objavljena v Londonu v sklopu projekta *Živim z minami* pod pokroviteljstvom Paula McCartneyja in Heather Mills. Gre za hrvaško zgodbo o razminiranju otroških duš in občutkov, ki se je našla tudi pri pouku v britanskih osnovnih šolah.

PREMIERA LA BOHEME V HNK

16. novembra je bila v Hrvaškem narodnem gledališču premiera opere *La boheme* Giacoma



Puccinija. Dirigiral je **Miroslav Homen**, režiral **Nenad Turkalj**. V glavnih vlogah **Mimi** in **Rodolfo** sta nastopila **Vlatka Oršanić** in **Branko Robinšak**, stara znanca iz Ljubljane, saj sta tam skupaj študirala. Vlatka Oršanić je Hrvatica in kot svobodna umetnica živi v Sloveniji, Branko Robinšak pa je postal že stalen gost na zagrebški sceni.

KONCERTNA IZVEDBA GOTOVCEVE OPERE KAMENIK

29. novembra je bila v koncertni dvorani Lisinski v sklopu mojstrskega ciklusa izvedena opera *Kamenik* Jakova Gotovca. Opera je nastala za časa II. svetovne vojne, prvič pa je bila izvedena leta 1946 na sceni HNK, pod dirigentsko palico samega avtorja in v režiji Tita Strozija. Drugo izvedbo je uspela prekiniti dobro organizirana skupina skojevcev. Tema opere je borba dobrega in zla, postavljena v Dalmatinsko zagoro. Koncertno izvedbo opere so tokrat izvedli Simfonični orkester HRT in dirigent **Ivo Lipanović**. Nastopili so izvrstni solisti **Vlatka Oršanić**, **Branko Robinšak**, **Armando Puklavec** in drugi.

PROMOCIJA KNJIGE ALEŠA ČARA

17. decembra je bila v Galeriji VN promocija knjige **Aleša Čara** *Pasji tango*. O knjigi so spregovorili **Mitja Čander**, **Janja Po-**



gačnik, **Robert Perišić** in avtor sam. Aleš Čar je mlad in popularen slovenski pisatelj. *Pasji tango* je njegov drugi, po duhu moderen, vendar hkrati banalen roman. To je zgodba, v kateri glavni junak Viktor išče samega sebe na cesti. Njegova senzibilnost in vsakodnevnost prehajata v širši svet, v svet generacije, ki si utira pot na razvalinah socializma. Aleš Čar je rojen leta 1971 v Idriji. Je romanopisec, prevajalec, scenarist, publicist in urednik časopisa *Balkanis*.

POSMRTNI OSTANKI ŠKOFA MAHNICA PRENESENI V KRK

23. novembra so iz Zagreba v krško katedralo prenesli posmrtno ostanke enega najpomembnejših krških škofov **Antona Mahnič**. Ker je bil Slovenec, so mnogi ob njegovem imenovanju za krškega škofa verjeli, da je poslan z namenom, da bi zatiral glagolico in staroslovanski jezik, je Mahnič dokazal prav nasprotno. Pred stotimi leti je ustanovil Staroslovansko akademijo, da bi lažje tiskal verske in druge knjige in časopise pa je ustanovil celo lastno tiskarno. Zaradi borbe za svobodo vere in nacionalne pravice hrvaškega naroda je pred koncem življenja moral v pregnanstvo. S prenosom njegovih posmrtnih ostankov v krško katedralo se se izpolnile sanje številnih prebivalcev Krke. Na slavnostnem dogodku so bili prisotni tudi gosti iz Slovenije na čelu z msgr. **Antonom Stresom**, mariborskim pomožnim škofom. Na nagrobni plošči piše: "Dr. Anton Mahnič, biskup krški 1896-1920. Rođen u Kobdilu u Sloveniji 1850. Umro u Zagrebu 1920. Zemni ostaci iz crkve oo. Trečoredaca na Ksaveru preneseni 23. studenog 2002. Dobri pastiru tvoj svetli lik trajno je nadahnuće našoj vjernosti crkvi i narodu."

LAIBACH PO SEDMIM LETIH SPET V ZAGREBU

8. decembra je kulturna slovenska skupina **Laibach** po sedmih letih ponovno nastopila v Zagrebu. V klub *Tvornica* so pritegnili več kot tisoč poslušalcev. **Laibach** je začel svoj nastop z izvedbo *The final countdown*. Karizmatičen pevec skupine je kot kakšen moderen prerok s svojo močno interpretacijo skoraj hipnotiziral publiko. Sledile so njihove znane pesmi v glavnem z albuma *Nato in Jesus Christ* superstar in sjajno trilogijo v dodatku: *Sympathy for the devil*, *Geburt einer nation* in *Opus Day*. Z zagrebškim koncertom je skupina **Laibach** uradno končala svojo petletno turnejo. Sedaj se želijo posvetiti novemu albumu.

GRAFIKE BRANKA SUHYJA V KABINETU GRAFIKE HAZU

Retrospektivna razstava slovenskega grafika **Branka Suhyja**

v Kabinetu grafike **HAZU** v Zagrebu nam je predstavila umetnika, ki je dosledno, s spoštovanjem do tehnike dela, vsak novi ciklus gradil na izkušnji starega. Razstavljeno je bilo 60 grafik iz opusa umetnika ter 30, ki jih je daroval tej ustanovi. **Branko Suhy** je profesor grafike na **ALU** v Ljubljani. Izpopolnjeval se je v likovnih središčih Evrope. Suhy je s svojimi deli posebej obeležil nekatere dogodke in obdobja, kot so rušenje berlinskega zidu, vojna v Sloveniji, na Hrvaškem in Bosni in Hercegovini. Posebej ga je prizadelo bombardiranje Dubrovnika ter rušenje njegovih zgodovinskih vrednosti in teroristični napad na New York 11. septembra 2001.

PESNIŠKI FESTIVAL V DKH

15. decembra se je začel drugi po vrsti Mednarodni pesniški festival. Udeležilo se ga je 50 sodobnih hrvaških in tujih pesnikov iz BiH, Norveške, Jugoslavije, Madžarske, Nemčije, Makedonije, Belgije in Slovenije. Našo domovino je predstavljala **Ciril Zlobec**. Uradno nagrado festivala je dobil **Bogomil Gjuzem** iz Makedonije, avtor dvajsetih pesniških knjig.

"NE" DENISA KRAŠKOVICA

Denis Krašković je s svojim intenzivnim in plodnim umetniškim delovanjem že nekaj let prisoten na hrvaški sceni kot eden izmed najbolj talentiranih in kreativnih posameznikov. 18. decembra je bila v Galeriji na Gradecu odprta razstava njegovih skulptur iz litega železa pod naslovom *NE*. "Ne" zato, ker vsak predmet s sabo nosi negacijski imperativ. Na primer: nos nosi imperativ "Ne me izpihati", slonov rilec "Ne me potegovati", jezik "Ne me vleči", prst "Ne me zlomiti", ključ "Ne me izgubiti" itd. Razstavljeno je bilo 58 *NE* predmetov.

SCENOGRAFIJA ZA VERDIJEV SIMONE BOCCANEGR

18. januarja je bila v zagrebškem HNK premiera Verdijeve opere *Simone Boccanegra*. Opera je bila v Zagrebu uprizorjena le enkrat leta 1931. Pozneje je bila postavljena še na Splitskem poletju in na Reki. Zato nas ne čudi velik interes zagrebške publi-

ke za to predstavo. Dirigiral je **Mladen Tarbuk**, režijo je podpisal **Peter Selem**. Scenografijo je naredil **Josip Vasilije Jordan**, čigar slike so me vedno spomnile na prizore iz italijanskih oper, posebej Verdijevih. Prva slika opere se dogaja v vrtu palače, kjer Amelia čaka svojega dragega. Druga slika je prizor v Senatu, kjer poteka zasedanje. V drugem dejanju se opera odvija v predverju doževih soban, tretje pa v dvorani doževe palače.

SLOVENSKI KOMORNI ZBOR V MIMARI

V prekrasni dvorani muzeja Mimara je 21. januarja gostoval Slovenski komorni zbor v sklopu koncerta *Sfumato*. Dirigiral je **Marko Vatovec**. To je edini profesionalni pevski zbor v Sloveniji, ustanovljen leta 1991 na pobudo dr. **Mirka Cudermana**, ki je tudi njegov umetniški vodja. Zbor redno sodeluje v vokalno-instrumentalnih projektih s slovenskim in tujimi orkestri. So dobri znanci hrvaške publike, redni gosti pa na Varaždinskih baročnih večerih. Na sporedju je bila Duhovna zborna glasba Heinricha Schuetza, Tri zboru Maxa Regera in dela treh sodobnih slovenskih skladateljev Larise Vrhunc (1967) *Ubi est*, Urške Pompe (1969) *Zapuščena polja* in Uroša Kreka (1920) *Lirična suita*.

SLOVENŠKI PLAKAT V UMETNIŠKEM PAVILJONU

4. februarja je bila v Umetniškem paviljonu v Zagrebu odprta razstava Slovenski plakati, ki jo je postavil slovenski umetnostni zgodovinar dr. **Stane Bernik**. Na slavnostni otvoritvi je bil tudi hrvaški kulturni minister **Antun Vujić**.

PREMIERA MOZARTOVE OPERE IDOMENEO

Hrvaška kulturna javnost je 2. aprila z nestrpnostjo pričakovala izvedbo opere W.A. Mozarta *Idomeneo* na sceni HNK v Zagrebu. Impresivna scenografija H. Kapplmuellera, ki je vključevala ogromno količino odpadkov sodobne civilizacije, in vsakodnevni kostimi so bili glaven okvir za režijsko postavitve antične zgodbe na temo očetovega žrtvovanja sina. V naslovni vlogi je nastopil **Branko Robinšak**, gostja iz Slovenije pa je bila še sopranistka **Sabina Cvilak** v vlogi Ilije. Pev-

sko-tehnično superiornost je pokazala mezzosopranistka **Dubravka Šeparović Mušović** v vlogi Elektro. Dirigiral je maestro **Nikša Bareza**.

KNJIZEVNI PETEK

1077 književni petek v Mestni knjižnici v Zagrebu je bil posvečen knjigi hrvaškega pesnika **Mile Pešorde**. Drevo z dušo ptice je slovensko-hrvaška pesniška antologija, ki jo je izdala založba Lipa Ko-



per leta 2002. Večer poezije je vodila **Dunja Seifer-Šverko** pod motom *Enotnost v mnogoglasju*. Sodelovali so prevajalka prof. **Ines Cergol**, akademik **Ciril Zlobec** kot pisec predgovora, akademik **Ante Stamač**, univerzitetni profesor dr. **Ivo Pranjković**, univerzitetni profesor in avtor **Mile Pešorda**. Stihe je bral dramski umetnik **Joško Sevo**. Na prireditvi je bil tudi slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Peter Bekeš**. Zlobec in Stamač sta spregovorila o tesnih kulturnih stikih med državama, dobrima sosedama, ki ju ne bi smela ločiti dnevna politika. Knjigo je v Kopru in v Ljubljani že predstavil naš prijatelj in znanec **Marko Kravos**. Prof. Cergol je posebej poudarila, kako težko je prevajati pesnika, za katerim stoji vsaka beseda.

FESTIVAL SVETEGA MARKA

Od 22. aprila do 9. maja se je v Zagrebu odvijal vsakoletni Festival svetega Marka pod vodstvom Nevena Valenta. 28. aprila je v Muzeju Mimara nastopil ljubljanski komorni trio Camerata Emonica. Trio sestavljajo klarinetist, violončelist



in pianist. Violončelist in pianista brata **Andreja** in **Tomaža Petrača** zagrebška publika dobro pozna. Na njunem prvem skupnem nastopu v Zagrebu se jima je pridružil mladi klarinetist **Boris Renner**, ki je slavo dosegel v ZDA. Trije odlični glasbeniki so se predstavili z dvema velikimi deli: "Patetičnim" Triom u d-molu Mihajla Glinke in kapitalnim Triom v a-molu Johanna Brahmsa. Koncert so začeli s Triom z variacijami mladega slovenskega skladatelja **Tomaža Bajželja**. Škoda je le, da komorni koncerti kot zakleti le redko privlačijo poslušalce. Bilo nas je le okrog dvajset, ljubljanski komorni trio pa je zagotovo zaslužil množičnejši aplavz.

MEDNARODNI FESTIVAL MALE SCENE

Na Reki je od 4. maja potekal Mednarodni festival male scene, na katerem so sodelovali tudi gosti iz Slovenije. Ob koncu festivala so bile podeljene nagrade. **Meta Hočevar** je dobila nagrado za scenografijo za predstavo *Daleč tam* Slovenskega narodnega gledališča Ljubljana.

DARILO SPLITU

V sklopu proslave praznika Svetega Duje je bila v Splitu na Peristilu otvoritev razstave slovitega slovenskega umetnika **Oskarja Kogoj**. Razstavo je postavila prof. **Jasna Splivalo**, voditeljica skupine "Baština - nama je stalo", odprl jo je Kogojev dolgoletni prijatelj **Drago Štambuk**, pesnik, publicist in hrvaški veleposlanik v Indiji. Kogoj je sicer leta 1979 za Mediteranske igre v Splitu izdelal zaščitni znak - morsko medvedko Adrijano in ima tako v Splitu številne prijatelje in oboževalce. Tudi zaradi tega je vse prefinjene steklene razstavne predmete daroval vodstvu mesta Split.

GOSTOVANJA

22. oktobra je na svečani predstavi Verdijevega *Trubadurja* v HNK v Zagrebu v spomin na veliko sopranistko **Zinko Kunc** v vlogi Manrica nastopil stalni gost hrvaške operne scene tenorist **Branko Robinšak**.

5. novembra je simfonični orkester in zbor HRT gostoval v Berlinu s Hrvaškim glagolskim revkviem **Igorja Kuljerića**. Med mnogimi solisti je nastopil tudi **Janez Lotrič**.

8. novembra sta na Reki gostovala maestro **Anton Nanut** in pianis-

tka **Dubravka Tomšič Srebotnjak**.

12. novembra so v Osijeku v Mestni galeriji Waldinger razstavljali slovenski likovni umetniki **Milan Springer**, **Lado Lisjak** in **Jože Vajda**.

23. novembra je v koncertni dvorani Lisinski nastopila Slovenska filharmonija z dirigentom **Markom Letonjom**. Na programu so bila dela Suklara, Šipuš, Schwantnerja in R. Straussa. Kot solisti so nastopili **Ivana Bilič**, violončelist **Andrej Petrač** in solist na violi **Aleksander Milošev**, oba priznana umetnika iz Ljubljane.

1. decembra je bila v dvorani Lisinski v sklopu Akademskega ciklusa na sporedu IX. Simfonija v d-molu Ludwiga van Beethovna. Kot solist je med drugimi nastopil tudi **Branko Robinšak**. S simfoničnim orkestrom sta nastopila mešani zbor Glasbene akademije in Akademski zbor Univerze iz Osijeka. Dirigiral je **Tomas Gal**.

17. decembra je v cerkvi Sv. Nikole Tavliča v Kustošiji v Zagrebu na Angelskem koncertu nastopila gostja iz Slovenije **Damjana Skok**. Na sporedu so bila dela Lubecka, Bacha, Francka in Messaena.

20. decembra je bil v dvorani Lisinski na sporedu tradicionalni božični koncert Zagrebške filharmonije. Na programu je bil Corelljev *Concerto grosso Božični* in Svečana maša v čast sv. Cicilije Charlesa Gounoda. Orkester in soliste sta spremljala Slovenski komorni zbor ter zbor Consortium Musicum iz Ljubljane pod umetniškim vodstvom dr. **Mirka Cudermana**. Dirigiral je **Patrick Fournillier**. Na koncu so izvajalci publiki čestitali božične praznike z dvema starima hrvaškima božičnima pesmima U se vrime godišća in Nerodi nam se.

16. aprila je po dolgem času v Zagrebu spet gostoval naš slavni **Janez Lotrič**. Nastopil je kot solist na velikonočnem koncertu v Requiemu Hectorja Berlioza ob 200-letnici skladateljevega rojstva. Nastopil je z Zagrebško filharmonijo in mešanim zborom Ivan Goran Kovačić ter zborom HRT pod taktirko **Saše Britvića**.

19. aprila je na premieri slavnega baleta Adolpha Adama *Giselle* kot gost nastopil baletni pravak iz Ljubljane **Tomaž Rode** v vlogi Gozdarja.

Kulturna dogajanja spremljala



FRANCE MIHELIČ V KLOVIČEVH DVORIH

Dosadaj najveća razstava slovenskega sodobnega slikarja **Franceta Miheliča** "Na poti do fantastike" je bila odprta 26. septembra lani v Klovičevih dvorih v Zagrebu. Razstavljeno je bilo okoli 160 del. Od prve risbe, ki jo je avtor narisal za sprejemni izpit na Zagrebški akademiji, do najnovijih slik. Raznolik umetnikov opus sestavljajo risbe, grafike, olja, tapiserije, vse skupaj pa je bilo predstavljeno tudi v obsežni monografiji, ki jo je pripravil avtor razstave **Lojze Gostiša**. Razstava je bila postavljena pod pokroviteljstvom predsednikov Slovenije in Hrvaške, **Milana Kučana** in **Stipeta Mesića**. Na slavnostni otvoritvi sta bila tudi slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Peter Bekeš** in pomočnica hrvaškega kulturnega ministra dr. **Biserka Cvjetičanin**. Oba sta pozdravila prisotne in spregovorila o pomenu razstave.

Polona Jurinić

France Mihelič, slikar in grafik, se je rodil leta 1907 v Virmašu pri Škofji Loki. Študiral je na likovni akademiji v Zagrebu od leta 1927 do 1931. Bil je likovni pedagog v Kruševcu in Ptuj. Od leta 1943 je sodeloval v NOB-u in se ukvarjal s propagandno grafikom. Ilustriral je Slovenski poročevalec. V tem času je objavil grafični mapi *Naša borba* (1944) in *Krvava bratovščina* (1945). Od leta 1945 do 1970 je bil profesor na likovni akademiji v Ljubljani. Od leta 1965 je bil član SAZU. Bil je pomemben predstavnik slovenske in evropske nadrealistične in poetično-fantastične umetnosti. Med službovanjem v Ptuj se pojavi eden od najbolj pomembnih Miheličevih motivov "mrtvi kurent", ki se skozi folkloro spreminja v zgodovinski simbol. Slikal je tudi pejzaže Bele krajine in okolice Ljubljane, mrtvo naravo in portrete. Ukvarjal se je tudi z mozaikom in tapiserijo. Imel je številne samostojne razstave doma in po svetu. Je dobitnik Nagrade AVNOJA (1970) in Jakopičeve nagrade za slikarstvo (1978).

BOGOMIR ČERIN V FOTO KLUBU

19. novembra lani je bila v Foto klubu Zagreb odprta razstava znanega slovenskega fotografa prof. **Bogomira Čerina**. To je bila njegova najveća razstava, na kateri se je predstavil s kar 180 barvnimi fotografijami, vse na temo ženskega akta. Vse fotografije pa niso bile razstavljene istočasno. Zanimivost razstave je bila torej v tem, da so se fotografije večkrat menjale. Kako je bilo to mogoče, je po otvori-

tvi pokazal avtor sam. Zato se je razstava imenovala dinamična razstava. Pod naslovom "Vidljivo-nevidljivog" se je gledalec res lahko zamislil, kaj je na fotografiji takoj prepoznavno, kaj pa skrivnostno v lepoti ženskega telesa. Bogo Čerin je s svojo kamero to imenitno predstavil.

S to tematiko se ukvarja že 20 let. Vodja je mednarodnega umetniškega ateljeja Foto kluba Maribor in strokovni sodelavec za fotografijo Pedagoške fakultete v Mariboru. Je mojster fotografije Slovenije in Exlence Fiap (EFIAP). Razstavo je odprla podpredsednica Foto kluba Zagreb **Dubravka Juras**. (Sij)



KNJIŽEVNO VEČE ANTUNA AŠKERCA

Teći put je Društvo hrvatsko slovenskog prijateljstva 10. prosinca prošle godine u Model's caffeu priredilo književno veće. Nakon književne večeri o Francetu Prešernu, te Stanku Vrazu ovaj puta veće je bilo posvećeno poznatom slovenskom pjesniku Antonu Aškercu povodom 90. godišnjice njegove smrti.

Anton Aškerc rodio se 9.1.1856. godine u Globokom kod Rimskih toplica, a umro je u Ljubljani 10.6.1912. godine. O njegovom životu i pjesničkom stvaralaštvu govorila je **Polona Jurinić**, članica Predsjedništva DHSP. Spomenula je da je nakon mature u Celju Aškerc pohađao mariborsko sjemenište, te da je kao svećenik službovao po župama u štajerskom kraju. Kao pjesnik lirsku poeziju je pisao pod

utjecajem Stritara i Gregorčiča, ali je kasnije sve više prionuo pisanju epske poezije. Njegova je lirika bila ispunjena ljubavlju, domoljublju, te sumnji do vjere i osjećajima do prirode. Zbog toga je dolazio u sukob sa katoličkim vjerovanjem te bio prijevremeno umirovljen, ali je



sve do svoje smrti djelovao kao arhivar u Ljubljani. Bio je svjetski putnik. Mnogo je putovao po Europi, u Turskoj i Egiptu. To ga je potaknulo da je studirao budizam i druge istočnjačke vjeroispovjesti i filozofije.

Nakon izlaganja Polone Jurinić Aškercova djela čitali su dramski umjetnici **Josip Bobi Marotti** i **Ivica Kunej**. I, što je vrlo simpatično djelovalo, veleposlanik Republike Slovačke **Jan Petrik**, a iz Rumunjskog veleposlanstva **Sorin Vasile**. U ime Veleposlanstva Republike Slovenije priredbi je prisustvovao **Jadran Hočevar**. Njihovim učestvovanjem i prisustvom priredba je poprimila i širi značaj od manifestacije DHSP. Zbog toga je u ime Koordinacije hrvatskih društava prijateljstva s drugim državama priredbu otvorio i vodio predsjednik Koordinacije prof. **Stjepan Heimer**. Sve se je odvijalo u prijatnom, srdačnom i zaista prijateljskom, da slobodno kažemo, međunarodnom ozračju.

Jes



4. GOSTIČEVI DNEVI

Svečane prireditve v spomin tenorju Josipu Gostiču (1900 - 1963) so se začele 27. februarja v Operi HNK Zagreb z Verdijevo predstavo Simon Boccanegra. 2. marca je bila v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu spominska sveta maša, ki jo je daroval ljubljanski škof msgr. **Jožef Kvas** ob sodelovanju slovenskega komornega zbora pod vodstvom dr. **Mirka Cudermana**. Isto popoldne je bil v Kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah svečani koncert opernih solistov Opere HNK Zagreb in Opere in baleta SNG Ljubljana. Solisti so bili **Sofia Ahmed, Galia Gorčeva, Mirjana Kalin, Saša Ivaci, Marko Kobal, Zoran Potočan** in **Tvrtko Stipič**. 8. marca je bila v SNG Ljubljana premiera koncertne izvedbe opere G. Verdija Luisa Miller. Posebno svečan je bil gala koncert opernih solistov iz Zagreba in Ljubljane v zagrebškem HNK. 9. marca, ob spremljavi orkestra pod dirigentsko taktirko Zorana Juranića. Nastopili so **Sofia Ahmed, Zdenka Gorenc, Adela Golac Rilović, Rebeka Radovan, Luciano Batinić, Saša Čano, Saša Ivaci, Jure Kušar, Slavko Savinšek** in **Tvrtko Stipič**. Vsi solisti so še enkrat nastopili na gala koncertu v Operi in baletu SNG Ljubljana ob spremljavi matičnega orkestra pod dirigentskim vodstvom Igorja Švare.

Polona Jurinić



DANI SLOVENSKE KNJIGE

U Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" sa nizom manifestacija obilježeni su "Dani slovenske knjige". 2. studenog lani predstavili su se članovi literarnog kluba "Dragotin Kette" iz Novog Mesta: **Klavdija Kotar, Fran Umek** i **Sanja Azumerić**. 6. studenog gostovali su u Karlovcu pjesnikinja **Meta Kušer** i etnolog i povjesničar **Damjan J.Ovsec** i predstavnice Knjižnice "Miran Jarc" iz Novog mesta sa kojom Knjižnica iz Karlovca već godinama organizira "Dane slovenske knjige". Uz to upriličena je izložba najnovijih naslova slovenskih knjiga koje su kupljene donacijom Ministarstva kulture Republike Slovenije.

(N.E.)

SADJE IN ZELENJAVA

Vsi vemo, da sta sadje in zelenjava potrebna našemu telesu in našemu zdravju. No, pogosto pa napačno razlikujemo sadje od zelenjave. Po biološki definiciji je sadje plod, ki nastaja iz reproduktivnih organov rastline. To pomeni iz plodnice cveta ali semenja. Pri zelenjavi pa rastlinski del ne sodeluje v reprodukciji na spolni način, oziroma ne vsebuje seme. Po tej definiciji pridemo do sklepa, da so paradižnik, krompir in kikiriki sadje, a ne zelenjava.

Plodovi vsebujejo seme in jedilni del. Jedilni del je lahko suh ali sočen. Zato plodove delimo na suhe in sočne. Po navadi sočne plodove imenujemo sadje. Tukaj bi lahko uvrstili kivi, banano, limono, pomarančo, breskev, slivo, malino, pa tudi kumarico, paradižnik, dateljne, olive, ki jih po navadi štejemo med zelenjavo. Pravzaprav je težko povleči mejo med sadjem in zelenjavo, saj na primer med kumarico in kivijem ni biološke razlike.



Sadje in zelenjava so živila, ki se odlikujejo z bogastvom mineralnih sestavin in vitaminov, vsebujejo veliko vode in drugih hranljivih snovi, kot so encimi, organske kisline, antokiani ... Največ mineralov ima lupinasto in suho sadje.



Od mineralov je najbolj značilen kalij, ki ga je v mnogih vrstah sadja celo 30 do 60 odstotkov

skupne količine mineralov. Sadje vsebuje tudi kalcij, fosfor in magnezij. Med vitamini je najbolj znan vitamin C. Največ ga je v podkožnici in pod njo. Drugi pomemben vitamin je kotrotin (provitamin A), ki ga je največ v ananasu, breskvi in lubenici (buči). Z vitaminom C je najbolj bogat kivi, z vitaminom B pa banana. Kar se tiče mineralov ni velike razlike med sadjem in zelenjavo. Zelenjava je le boljši vir vitaminov od sadja. Tako so na primer s provitaminom A bogati korenček, špinaca, peteršilj, z vitaminom D pa paprika in ohrovt.

VPLIV SADJA IN ZELENJAVE NA ZDRAVLJE

Sadje in zelenjava vsebujeta številne snovi, ki vplivajo na naše zdravje, imenujejo pa se fitokemikalije. Naj naštejemo le nekaj primerov: grozdje, jagode, črni ribez in maline vsebujejo elagično kislino, ki zmanjšuje pojav raka in količino holesterola.

Citrusi kot so limona, pomaranča, mandarina vsebujejo monoterpen, ki deluje kot antioksidant, vplivajo tudi na rizik pojave raka kože in dojke. Lupine hruške in jabolka ter čebule vsebujejo kvercetin, ki ima prav tako antikarcinogeno delovanje.

Zeleno, rumeno in oranžno sadje in zelenjava vsebujemo karoten, ki deluje proti bolezni koronarnih arterij, raku pljuč in dojke, ter pozitivno vpliva tudi na imuniteto starejših oseb. Lubenica, grenivka in paradižnik vsebujejo likopen, ki zmanjšuje pojav raka prostate, in rizik pojave kardiovaskularnih bolezni.

Soja in orehi vsebujejo linolensko kislino, ki deluje proti vnetju in pospešuje imuniteto. Zelje, špinaca, brokoli imajo indol, ki zmanjšuje pojav hormonsko odvisnega raka, ter ovira rast preoblikovanih celic.

Vesna Gosta



ARTROZA - NAJČEŠĆA ZGLOBNA BOLEST STARIJE POPULACIJE

Artroza je degenerativno oboljenje zglobova i glavna karakteristika te bolesti je njezin lokalni karakter jer se obično lokalizira na jednom ili nekoliko zglobova na kojima dovodi do funkcionalnih smetnji i odgovarajućih bolova. Obično je to oboljenje zrelije životne dobi, ali to ne isključuje nastanak te bolesti i u mlađeg čovjeka, najčešće zbog mehaničkog opterećenja.

Artroza je najčešća zglobna bolest od koje boluje 50% svjetske populacije iznad 60. godine života. U svakom tkivu ljudskog organizma dolazi vremenom do strukturnih promjena zbog starenja samog tkiva i odražava se smanjenom otpornošću dotičnog tkiva. Razumljivo je da će takvo tkivo slabije reagirati na zahtjeve koji se stavljaju na dotični zglob i tako funkcionalna opterećenja postaju patološka te dovode do kliničke manifestacije degenerativnog oboljenja - artroze. Degenerativne promjene počinju na hrskavici zgloba koja starenjem gubi tekućinu, postaje tanja, smanjuje se njezina elastičnost i površina postaje hrapava. Zbog djelovanja mehaničkih faktora sila na njoj nastaju oštećenja i tako nastaje degeneracija zglobne hrskavice. Reagira i lokalna kost kao biološko aktivno tkivo sa pojačanim otvrdnućem (sklerozacijom) te se na vanjskim stranama zglobne površine javljaju koštani izdanci - osteofiti.

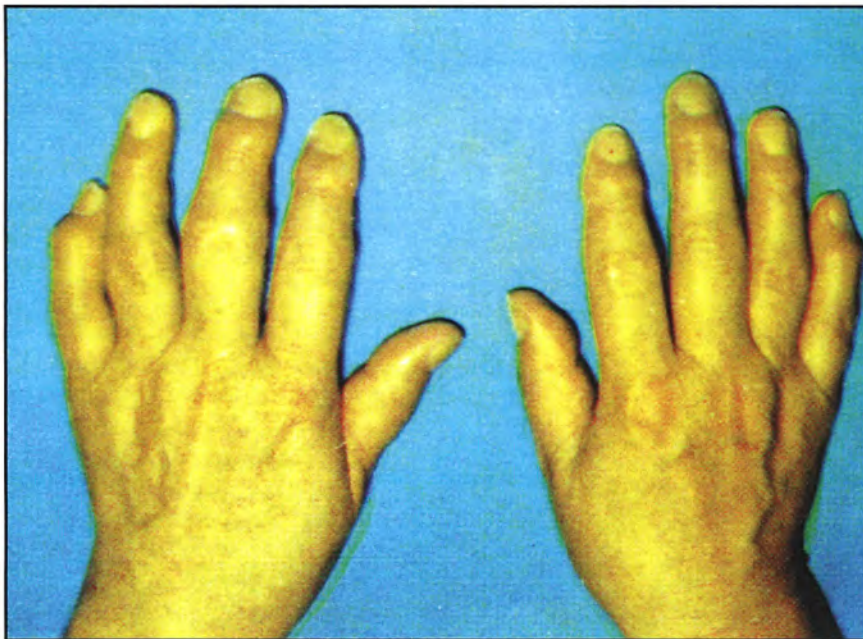
Uzrok artroze nije poznat. Drži se da konstitucija ima važnu ulogu u razvitku tog oboljenja, a očituje se slabošću vezivnog tkiva. Postoji niz teorija koje pomoću hormonskih, metaboličkih i vaskularnih faktora nastoje dokazati nastanak tog oboljenja. A najčešći faktori koji dovode do sekundarnog razvitka artroze su kongenitalne anomalije (displazije ili luksacije kukova), deformacija stopala (spuštena stopala), razne traume (prijelomi, iščašenja, istegnuća), sumacije mikrotrauma uz stalno opterećenje pojedinih zglobova i prekomjerna težina tijela. Dakle za normalnu funkciju zglobova potrebno je intaktno hrskavično tkivo za očuvanom inervacijom, a s druge strane zaštićeno od opterećenja i mehaničkih inzulta. Ukoliko dolazi do smetnji u bilo kojoj kari- ci ovog kinetičkog lanca, nastaje pogodno tlo za razvitak artroze zgloba.

Artroza se javlja najčešće između 40. i 60. godine života u oba spola, možda nešto više kod žena. Klinički se bolest manifestira umorom, boli, ukočenosti, deformacijom, odnosno zadebljanjem i oštećenom funkcijom zgloba. Bol je najčešći znak artroze i bolesnik ju opisuje kao tupu ili pod-muklu. U početnom stadiju bolovi se javljaju obično samo kod opterećenja zgloba, a smanjuju se za vrijeme mirovanja. Vrlo često su bolovi najjači ujutro nakon ustajanja te nestaju poslije razgibavanja zglobova. Intenzitet bolova mijenja se pod utjecajem raznih fizikalnih i psihogenih faktora i jači su kod jačeg opterećenja zgloba, umora, traume i meteoro-

loških promjena. Uz bolove se u površnije položenim zglobovima (npr. koljeno) javlja krepitacija (škripanje) i taj zvučni fenomen često dovodi bolesnika liječniku. Katkada može doći i do otoka zgloba i do izljeva najčešće nakon neke traume artrotički zahvaćenog zgloba. Kod duljeg trajanja bolesti dolazi i do atrofije okolnih mišića i ograničene funkcije zgloba. Artroze se mogu lokalizirati na svim zglobovima pokretnog sustava, ali su nešto češće na kuku, koljenu i na malim zglobovima prstiju šake.

ARTROZA KUKA nastaje najčešće između 50. i 60. godine života. Obično se javlja na jednom kuku, ali to ne isključuje bilateralni razvitak. Bolest počinje postupno i prvi simptom je umor, bol, otežan hod i smanjenje snage u donjem ekstremitetu. Umor i duže hodanje pojačavaju bolove, a ležanje ih smanjuje. Bolesnik osjeća jaču bol i ukočenost u početku opterećenja dok se ne razgiba. Rjeđe i u toku odmaranja bol može biti jaka. Bol se iz kuka može projicirati i u križa, preponu, natkoljenicu i koljeno. S vremenom se smanjuje opseg pokreta u kuku i progresijom bolesti može doći do potpune nepokretljivosti zgloba. Bolesnik ima poteškoće kod hoda, obuvanja, šepa, a u kasnijoj fazi treba mu pomoć štapa.

ARTROZA KOLJENA je najčešće degenerativno oboljenje zgloba. I tu je početak bolesti obično lagan i neprimjetan, bolovi se javljaju kod duljeg hoda ili pojedinih nezgodnih kretnji. Pri mirovanju bolovi obično prestaju i pojačavaju se kod sjedenja i ustajanja, kod silaženja niz stepenice i pri hodu nizbrdo. Ujutro pri ustajanju je koljeno obično ukočeno te je potrebno izvjesno vrijeme da ta ukočenost nestane. U uznapredovalom stadiju dolazi do funkcionalnih smetnji i atrofije okolne muskulature (npr. kvadricepsa).



ARTROZA PRSTIJU može se lokalizirati na svim malim zglobovima, ali je najčešća na distalnim (krajnjim) zglobovima poznata pod imenom Heberdenova artroza. Češća je u žena i javlja se između 40. i 60. godine života. Nakon neodređenih pojedinih simptoma, kao što je trnjenje prstiju, osjećaj mravinjenja i smanjenja osjetljivosti javljaju se malo lokalne otekline uz laganu ukočenost, koja kod razgibavanja nestaje. U početku može doći i do laganog crvenila na obje strane zgloba koju su bolni dok rastu, a kada narastu na određenu veličinu postaju bezbolni.

Liječenje artroze treba prilagoditi bolesniku, odnosno ar-

trozi zahvaćenog zgloba i u pravilu obuhvaća opće mjere, medikamentno i funkcionalno liječenje, edukaciju bolesnika, a u krajnjim slučajevima kirurško liječenje. Od medikamentne terapije preporučuju se analgetici, nesteroidni antireumatici i zadnjih godina hondroprotektivni lijekovi koji štite hrskavicu od propadanja. Funkcionalna terapija obuhvaća različite postupke fizikalne terapije i kineziterapije u obliku statičkih i dinamičkih vježbi. Edukacija bolesnika je vrlo važna u liječenju artroze. Bolesnik mora poznavati svoju bolest i njezinu narav te treba prihvatiti i preventivne mjere (korigirati statike anomalije, smanjiti prekomjernu tjelesnu težinu te provoditi naučene vježbe i kod kuće).

Prim. Dr. Alma Butia-Car

IZTOK PUC - SIN DVEH DOMOVIN



Rokometaš Iztok Puc je edini Slovenec, ki je za Hrvaško osvojil zlato olimpijsko medaljo. Zato je tudi velik hrvaški športnik. Zgodilo se je na Olimpijskih igrah leta 1996 v Atlanti. Puc je tedaj nastopal za hrvaške klube in v glavnem živel na Hrvaškem. Zato smo ga upravičeno doživljali kot svojega. Tu se je tudi poročil. Njegova žena je hči slavnega rokometarja **Harvoja Horvata-Cvebe** iz Bjelovarja.

Redko se primeri, da ima ena družina kar dva osvajač zlate olimpijske medalje. "Cveba" Hrvat si je svojo priboril leta 1972 v Muenchenu, kot kapetan jugoslovanske reprezentance. Tedaj je rokometarje vodil še en hrvaški Slovenec, naš velik prijatelj in krasen človek **Ivan Janez Snoj**, zagrebški profesor telesne kulture, rokometni strokovnjak in strateg svetovnega slovesa. Iztok Puc si je svoje zlato izboril v dresu samostojne in neodvisne Republike Hrvaške. Oba dogodka zgodovinsko povezuje 24 let velikih sprememb in dramatičnih dogodkov v obeh nekdanjih jugoslovanskih republikah, ki sta zdaj neodvisni državi.

Iztok Puc je postal prepoznaven še kot rokometar v Borcu iz Banjaluke. Pozneje je prišel v Zagreb in postal slaven. Visok, postaven, z uničujočim udarcem je bil Iztok prava "slovenska mina", kot ga je leta 2000 imenoval reški Novi list. Za Hrvaško je osvojil srebro na svetovnem prvenstvu na Islandiji, nato pa še olimpijsko zlato v ZDA. Bil je eden najboljših levih zunanjih strelcev na svetu. Znal je prevzeti odgovornost, spodbuditi moštvo in s svojo igro narekovati tempo. Znal pa je tudi prehitro zaigrati kakšno žogo. Bil je sijajen in nepredvidljiv. Soigralci so ga izjemno spoštovali. Imel je vse vrline pravega vodje.

Zdaj 37-letni Iztok vnovič živi v Sloveniji, v Zagrebu pa ima v okviru trgovine Merkator manjši poslovni prostor, tako da je še vedno življenjsko povezan z Zagrebom in Hrvaško. Na nedavnem svetovnem prvenstvu na Portugalskem je najprej navijal za reprezentanco Slovenije, ki je osvojila 9. mesto in se bo morala še uigravati za sodelovanje na Olimpijskih igrah v Atenah leta 2004. Ko so Slovenci izpadli, se je Puc preselil v tabor hrvaških navijačev, med hrvaške igralce, o katerih je prav tako govoril kot o "svojih" in "naših". Z vsem srcem je bil s hrvaškimi rokometarji, vse do njihove osvojitve naslova svetovnih prvakov.

Upravičeno je mogoče reči, da ima rokometar Iztok Puc dve domovini. Slovenijo, kjer se je rodil, in Hrvaško, na katero ga vežejo šport, družina, posel in številni prijatelji. Iztok Puc je za zdaj prvi in edini Slovenec, hrvaški olimpijski zmagovalec. Zato bo vsekakor zapisan v zgodovino obeh narodov.

Olga Šikovec-Luncer

SMUČANJE

Konec januarja je na mariborskem Pohorju potekala 39. Zlata lisica. Na tribunah in okoli steze se je zbralo precej ljudi, nedeljski slalom pa si je ogledalo celo dvajset tisoč ljudi. Večinoma so bili to hrvaški navijači **Janice Kostelić**. Na koncu je v obeh preizkušnjah zmagala Švedinja **Paersonova**. V veleslalomu je bila **Tina Maze** sedma, v slalomu pa Janica Kostelić druga.

KOŠARKA

Ljubljana je aprila gostila ključni turnir četverice Goodyear li-

ge. Poleg Union Olimpije je v končnici sodeloval tudi Zadar. V prekrasnem vzdušju, ki so ga pripravili zadarski navijači, so košarkaši Zadra z zmago nad izraelskim Maccabijem presenetljivo osvojili pokal.

Poleg teh dveh dogodkov moramo poudariti še veliko zmago hrvaških rokometarjev na Svetovnem prvenstvu na Portugalskem in tudi zmagoslavje rokometarjev ljubljanskega Krima v Ligi prvakinj v domači dvorani na Kodeljevu.

Rok Jurinić

KLARA ŽEL: PFLICHTJAHR

*Davno, davno je to bilo,
Ko Pflichtjahr se je služilo!*

*Bil je to vojne čas,
Strašno bilo je za nas,
Ko Hitler je pridrsel
In komando je prevzel.
Cel' svet hotel je imeti,
Težko je bilo preživeti.
Nikdo ni mogel bit' vesel,
Ker svobodo nam je vzel.
Deklice štiri smo morale iti
In svoj dragi dom zapustiti.
Najmlajša sem bila med njimi,
Zato težji so tudi spomini.*

*Bila sem stara 13 let,
Ko rajžala sem v svet.
Med tuje nepoznane ljudi
Težko je to vse opisati.
Vem, da sonce je sijalo,
Al' srce mi se ni smejalo.
V Avstriji St. Poellan kraj,
Še se spomnim nazaj*

*Na tiste žalostne dni,
Ki hvala Bogu več jih ni.
Kolikokrat sem solze lila,
To ne bom nigdar pozabila.
V žalosti sem klicala mamo,
Želela sem da je z mano,
V tihi temni in dolgi noči
In vsaki bodoči poti.*

*Vem, ko pisma sem pisala
In zraven britko se jokala.*

*Ni pesmi nisem pela,
Ki toliko sem želela.
Ni ptica ni žrvgoleda,
Ki na vejici je sedela.
Marsikaj sem preživela
In tudi vse pretrpela.
Nisem bila pa edina,
To ve moja domovina
In celi ta božji svet
Ki od Hitlera bil je ujet.*

*Vse to se je zgodilo 1944
napisala l. 2002*

TEPEŠ TEREZIJA: JABUKE

*Slovenija je poznata
Jabukama je bogata.*

*Jučer sam išla preko meje
Na rođendansko slavlje
Posjetiti stare prijatelje,
Poželjati im sreću i zdravlje.*

*Lijepa sam im dare darovala
Na rastanku jabuke mi Slovenka dala.
Baš su svježje, nedavno ubrane
Crvene i žute, a neke zelene
Razveselile su odmah mene.*

*Kada mi je košaricu dala,
Ušćeno ja sam rekla "Hvala"
Ne imadoh riječi zato
Što mi je od srca dato.*

*Radosno sam kući donijela to darilo,
Ali, čujte, što se meni tu noć snilo:
Sanjala o školi gdje sam nekoć predavala
I u snu sam tamo otrčala.
Tu košaru s jabukama
Stavila u hodnik pred vrata.
Poslije posla ne dođoh tamo,
Ali prazna košarica samo.*

*Nisam čula ni graju ni viku
Niti gužvu po hodniku.*

*Što će reći sad Slovenka meni,
Jer od đaka baš smo prevareni.
Dok zvono za odmor još zvonit,
Sve jabuke pojeli su oni.*

*Košaru bez jabuka ponijeti ću
A ni jedne ni kušati neću.*

*Probudila se i gle! U hodniku same
Nedirmute, sočne jabuke me mame.*

*Prilazi mi tada šogorica:
"Divno voće, ostavi mi par komada".
Dolazi mi susjeditica:
"Barem jednu pojela bih rada".*

*Redaju se moje znane,
Na jabuke sve pozvane:
Ljubica i Nina
Silva, Milka i Marina
Svaka uze pet, šest - dosta
I na kraju košarica prazna osta
"Blago tebi", svaka meni veli
kad ti imaš prijatelje u deželi.*

Ko je hladna in snežna zima mimo, so za nami tudi težke in mastne jedi. Organizem potrebuje vitamine in živila, ki so lahko prebavljiva. Takšne so številne pomladne rastline.

Regrat je poln vitaminov in železa. Zelo zdrav in najboljši je surov, pripravljen kot solata z raznimi dodatki. Regratova solata z orehi: opran in narezan regrat posujemo s prepraženimi orehi (lahko tudi z lešniki ali pinjolami), dodamo olivno olje, jabolčni kis in premešamo.

Zelo zdrava in zdravilna je mlada kopriva, ki raste povsod. Pripravimo jo v juhi, špinaci ali kako drugače. Napitek proti slabokrvnosti: šopek kopriv kuhamo 15 minut v litru vode. Ohlajeno precedimo in pijemo mesec dni po majhen kozarček na dan.



IZVRSTNI BELUŠI (ŠPARGLJI, ŠPAROGE)

Beluši (šparglji, šparoge) vsebujejo nadpovprečno veliko mineralov, eteričnih olj in vitaminov, zato so tudi zdravilni in veljajo za prvovrstno delikateso. Že stari Rimljani so jih gojili v vrtovih ne samo radi zdravja, ampak tudi kot izvrstno jed. Režezi si jih niso mogli privoščiti. Beluši so najboljši sveži. Zaviti v vlažno krpo v hladilniku zdržijo nekaj dni. Šparglje pripravljamo na 101 način: v juhah, omakah, rižotah, solatah, z majonezo, ocvrte, kot palačinke ali nadeve za meso...

Priprava: Šparglje operemo in olupimo (zelenih ni treba lupiti), trde konce stebel odrežemo. Če skuhamo lupine in odrezane koščke, dobimo aromatičen zavretek ali jušno osnovo. Šparglje kuhamo v slanem kropu, za izboljšanje okusa dodamo ščepec sladkorja in košček masla. Najlepše se skuha v ozkem visokem loncu: stebila se skuha v vodi, glavice pa v sopari. Če jih povežemo v šopke, jih lažje vzamemo iz vode. Čas kuhanja je odvisen od debeline stebel. Bele kuhamo 15-20 minut, zelene 5-10 minut.

Gratinirani beluši Potrebujemo: 1 kg belušev, 250 g kisle smetane, 4 žlice jušne osnove, 2 rumenjaka, 100 g naribanega sira ementalca, poper, malo drobnjaka (vlasac) Omaka: kislo smetano pomešano z juho, premešamo rumenjake, dodamo pol sira in poper, temeljito zmešamo in prelijemo po šparogah. Kuhane in odcejene beluše zložimo v posodo za narastke, prelijemo z omako, potresemo s preostalim sirom in pečemo na 200 stopinjah 8-10 minut. Na koncu potresemo s sesekljanim drobnjakom.

RUMOV LONEC ALI RUMOV KOZAREC

Rumov lonec začnemo vlagati že pomladi, sproti tako kot sadje zori. Vsakokrat vložimo po približno pol kilograma sadja in ravno toliko sladkorja. Sadje mora biti zdravo in sveže. Zalijemo z rumom ali močnim žganjem, tako da je sadje vedno pokrito s tekočino. Vsebine lonca ne mešamo. Lonec naj bo na hladnem mestu in pokrit. Če začne sadje vreti, dodamo močno žganje ali rum. Vlagati začnemo s češnjami in jagodami (najboljše so gozdne), nadaljujemo z malinami, marelicami, breskvami (sadje kot so breskve in marelice olupimo, izkoščičimo in narežemo na koščke). Dodamo robidnice, grozdje, olupljene in narezane hruške itd. Ko je rumov lonec poln, ga pustimo nekaj časa stati. Pred uporabo premešamo. Izvrsten je kot kompot in odličen za uporabo slaščic.

Ivanka Nikčević

DROBTINICE IZ FILATELIE

21. januarja so izšle prve štiri znamke iz programa letošnjega leta in sicer: Noša iz slovenske Istre, Ferdinand Avguštin Haller pl. Hallerstein, **Alfonz Paulin** in voščilna znamka Ljubezen.

Noša iz slovenske Istre je prikazana na znamki z vrednostno označbo A, za katero je prof. dr. Janez Bogataj zapisal, da omenitev oblačilnega videza v slovenski Istri zasledimo pri številnih kronistih, popotnikih in zapisovalcih. Nošo iz okolice Socerba je opisal že Janez Vajkard Valvasor v Slavi vojvodine Kranjske leta 1689.

Ferdinand Avguštin Haller pl. Hallerstein, sin barona Janeza Ferdinanda Hallersteina, gospodarja Ravbarjevega gradu v Mengšu in baronice Marije Suzane Elizabete Erberg, se je rodil v Ljubljani 27. avgusta 1703. Z osemnajstimi leti je stopil k jezuitom na Dunaju in se je kot misionar septembra 1739 izkrcal na Kitajskem, kjer je ostal vse do smrti 1774. Štiri leta po prihodu na Kitajsko je bil imenovan za predsednika matematičnega i astronomskega kolegija carskega dvora v Pekingu ter mandarina šeste stopnje. Leta 1745 je postal predstojnik japonske jezuitske province, leto kasneje pa je napredoval v predsednika astronomsko-matematičnega kolegija in mandarina pete, pozneje tretje stopnje. Na kolegiju mu je bil nadrejen le mandžurski princ. Izdelal je zemljevide delov kitajskega carstva, organiziral je astronomske meritve v različnih krajih obsežnega carstva, razvil je nov postopek za izračunavanje najmanjše razdalje med dvema astronomskima objektoma, merjene z izpopolnjenim mikrometrom. Prištevamo ga k najpomembnejšim kranjskim znanstvenikom. Svoja astronomska spoznanja je zbral v delu *Observationes astronomicae*, čigar naslovnicco lahko vidimo na znamki. Ker njegov portret ni znan, je na znamki sekstant, ki so ga takrat uporabljali na pekinškem dvoru.

Alfonz Paulin se je rodil pred 150 leti v Leskovcu pri Krškem. Šolal se je v Ljubljani in Novem mestu, na filozofski fakulteti v Gradcu pa si je kot glavni predmet izbral prirodopis in leta 1878 opravil državni izpit. Od leta 1880 do 1910 je poučeval na srednjih šolah, tri leta je honorarno predaval sistematsko botaniko na ljubljanski univerzi. Leta 1886 je postal vodja botaničnega vrta v Ljubljani in to funkcijo je opravljal kar 45 let. Prevzel je zanemarjen vrt, ki ga je že v nekaj letih povzdignil na raven drugih evropskih botaničnih vrtov. Veljal je za vodilnega raziskovalca flore Kranjske. Na znamki je poleg portreta naslovnica njegovega najobsežnejšega in najpomembnejšega znanstvenega dela, herbarijska zbirka *Flora exiccata Carniolica* (posušena kranjska flora, 1901-36). Napisal je prvi izvirni botanični učbenik in si prizadeval tudi za ohranitev naravne dediščine. Bil je častni član Muzejskega društva za Kranjsko ter dopisni član Akademije znanosti in umetnosti.

Na voščilni znamki Ljubezen je prikazano srce, ki je že od davnih časov veljalo za najpomembnejši organ človeškega telesa. Že zdavnaj so ugotovili, da nenehno bije, da vsako vznemirjenje spremeni moč in ritem utripa, prenehanje njegovega bitja pa pomeni smrt. Srcu pripisujemo različna čustva, največkrat pa z njegovo sliko zaznamujemo in označujemo ljubezen. Zato je jasno, kakšnim voščilom je namenjena v času, ko se pri nas ptički ženijo, pa naj bo to uvoženo valentinovo ali domače gregorjevo. Znamka ima, poleg neobičajne oblike, še eno posebnost. Če jo malo podrgnete, bo zadila.

Povzeto iz Biltene 44 pošte Slovenije.

Marijan Horn



NEKAJ METEOROLOŠKIH NAPOVEDI

Januar - Prosinec

Če v januarju ni snega, zato šele april ga da.
Če bo prosinca mokrilo, bo polje in grozdje rodilo.

Februar - Svečan

Matija led razbija, če ga ni, ga naredi. (24. april)
Če svetega Petra stol mrazi, zima dolgo še trpi. (22. april)

Marec - Sušec

Kar marca zeleni, se rado posuši!
Če na 40 mučnikov ni lepo, še 40 dni ne bo! (10. marec)

April - Mali traven

Več ko ima leto dni, se v aprilu vreme spremeni!
Če na malega travna grmi, slane se kmet boji.
Če je na Jurja lepo, vina dosti bo (24. april)

Maj - Veliki traven

Če je majnika lepo, je dobro za kruh in seno!
Če Zofija zemlje ne pokropi, vreme poleti prida ni! (15. maj)

Junij - Rožnik

Rožnika mrzlo deževje slabo za vino in panje.
Do kresa suknjo slači, potem pa jo za sabo vlači!

Izbrala Ivanka Nikčević

Veselo srce je pol zdravja.

Kakor hoče da ga drugi spoštujejo, naj sam sebe spoštuje.

Denar železna vrata prebija.

Boljše je: drži ga, kakor pa lovi ga.

Dokler prosi, zlata usta nosi, kadar pa vrača, hrbet obrača.

Roka roko umije, obedve pa lice.

Dobremu vinu ni treba kazala.

Krivičen vinar deset pravičnih požre.

Veliko skerbi - glavo beli.

(Malo berilo za prvošolce Dunaju 1854)

Izbrala Cvetka Matko

DOŽIVETJE SLOVENSTVA

OD KOD SVA?

Naj začneva s pripovedjo o najini slovenski družini od sredine 19. stoletja. Ne-koč sta živela najin prapranono **Franc Gulič**, ki se je rodil v Skopem-Dutovlje v župi Sv. Mihaela, in najina prapranona **Elizabeta Čuš** iz Sedla pri Begunjah. Zelo sta se imela rada in sta dobila dva fanta **Gvidona** in **Rudolfa**, kasneje pa še dve punčki **Meri** in **Zoro**. Najin pranono Gvidon je bil rojen leta 1886 v Trstu in ko je to mesto pripadlo Italiji se je preselil v Ljubljano. Leta 1921 je napisal prvo slovensko strokovno knjigo s strojarskega področja, nato pa še 18 strokovnih knjig. Prijavil je celo dva patenta. Bil je ta pravi "cool tip" in je dandanes uvrščen v slovensko enciklopedijo. Veste, kako dolgo je živel? 96 let!!

Na drugi strani, tudi v Trstu, na Barkolah, se je leta 1858 rodil najin drugi prapranono **Josip Pertot**. Bil je slovenski nadučitelj v Bazovici in Trstu. Veliko je sodeloval pri ohranjanju slovenskega rodu. Ustanovil je Strokovno tržaško učiteljsko društvo, Gospodarsko društvo in Slovensko pevsko društvo "Lipa", kjer je bil pe-vovodja. Leta 1860 se je v Trepčah pri Bazovici rodila njegova ljuba žena Ana Štrukelj. Imela sta osem otrok in vse so bile punce: **Ilka, Zorka, Milka, Mimi, Stana, Nada, Anica** in **Vera**. Najina pranona je bila **Stana Pertot**, rojena leta 1893, tudi v Bazovici. Bila je zavedena Slovenka in borila se je za slovenske pravice v Trstu. Stana in Gvidon sta se tako poročila in dobila dva otroke: **Uroša** in najinega, še živečega nonota **Miloša**, ki se je rodil v Ljubljani in je zbral vse te podatke o najini slovenski družini. Ko je bil leta 1955 na Hvaru, je tam spoznal najino lepo nono **Ivanko**. Srečno sta se zaljubila in kmalu poročila. Rodila sta se Ivan, najin stric, in seveda najin dolgočasni oče **Borut**. Morda mami **Mirjana** ni bila dolgočasna, ko je bila mlada, ampak v skupnem življenju z najinim očetom mu je tudi ona postala podobna. In tako sva na svet prišla midva, Matija in Andreja.

DROBTINICE IZ SEDANJEGA ŽIVLJENJA!!

Po moški strani svoje Gulič-družine pozna družino Šalamun iz Kopra. Ena zelo talentirana družina!!! Dr. **Šalamun** kjub temu, da ima več kot osemdeset let, še vedno plazi po hribih. **Andraž** je znan



slovenski slikar. **Tomaž** je znan slovenski pesnik, ki je dobil Prešernovo nagrado. Nama je on posebej zanimiv, saj so njegove pesmi kratke in jasne. Preberite najbolj zanimive: Ime : **Tomaž Brejc Kitajec**: Videl sem Kitajca - strašen je Kitajec. Svetujeva vsem otrokom, ki se morajo za šolo naučiti eno pesem na pamet, da si izberejo eno od teh. Prosim, da naju o reakciji učiteljice obvezno obvestite!!

Po drugi, ženski črti družine Pertot, smo ponosni na tretje srečanje vseh potomcev naše velike "family". Prvo je bilo pred petnajstimi leti v Splitu, drugo, pred desetimi leti v Zagrebu, tretje pa bo maja v Gorskem kotarju. Midva sva sicer že peta generacija po **Josipu** in **Ani Pertot**. Zamislite si: onadva sta rojena pred stopetdesetimi leti!! Kot sva že povedala, sta imela osem hčerk, tako da nas je zdaj več kot 80 potomcev. Najin nono bo na srečanju najstarejši. Našo družino je moč najti v Ljubljani, Mariboru, Kopru, Trstu, Zagrebu, Omišlju, Splitu, Beogradu in celo v Ameriki. Nekateri se bodo tokrat celo prvič spoznali. Prva in druga generacija, ki nas gledata z neba, bosta zagotovo več kot srečni. To bo zelo lepo doživetje.

PRIHODNOST?

Vsaka oseba odkriva ljubezen do svojega naroda in za to se je treba potruditi. Nama, ki živiva zunaj slovenskih meja, je to še toliko težje. Zato obstaja "Slovenski dom" in "Odmev" in ta članek in... Do naslednjega prispevka vas pristrčno pozdravljava.

Andreja in Matija Gulič, 12 in 15 let.

ALI STE VEDELI ...

... da se je leta 1877 v Ljubljani rodil Ljudevit (Ludvik) Dostal, pedagog, rojen v družini, ki se je stoletje prej iz Moravske doselila v Ljubljano. Stopil je v jezuitski red. Od leta 1910 je bil ravnatelj in profesor v Nadškofijski bogoslovnici v Sarajevu, od leta 1913 poglavar jezuitske pokrajine imenovane Hrvaška misija. Od leta 1922 je deloval v Zagrebu kot ravnatelj Jezuitskega kolegija, ravnatelj Marijinih

kongregacij in duhovnik v seminšču na Šalati. Ustanovil je časopis Vjesnik Marijinih kongregacij.

... da se je leta 1900 v Kočevju rodil Rudolf Ganslmayer, veterinar in farmakolog, univerzitetni profesor. Bil je docent in predstojnik Zavoda za farmakologijo v Zagrebu ter prvi predsednik Zavoda za farmakologijo in toksikologijo na Veterinarski fakulteti v Zagrebu.

... da se je v zagrebškem seminšču sv. Josipa obiskoval gimnazijo in študiral filozofijo kronik Ambrozije Gabler. Rodil se je leta 1709 v Bistrici. V jezuitski red je

vstopil leta 1729 na Dunaju. Za časa službovanja v Osijeku je upravljao z Marijinim svetiščem v Aljamšu, o katerem je napisal tudi zgodovino in kroniko. Največji del tretjega dela knjige Catalogus gratarum et beneficiorum vsebuje popis čudežnih ozdravitev po Marijinem zagovoru.

... da se je leta 1904 v Goričaku pri Ptujju rodil Maks Furijan, dramski igralec. Mizarske obrti se je izučil v Mariboru, hkrati pa je amatersko nastopal v gledališču Katoliškega prosvetnega društva. Obiskoval je tudi igralsko šolo. Do

leta 1936 je nastopal v mariborskem Slovenskem narodnem gledališču, od tam pa odšel v osješki HNK. Od leta 1941 je deloval v Zagrebu.

Kasneje je igral in režiral v nemškem amaterskem gledališču Deutsche Buehne, od leta 1947 pa do upokojitve je deloval v ljubljanskem gledališču in redno nastopal na Dubrovniških poletnih igrah. Nastopal je na radiu, televiziji in filmu. Od leta 1955 do 1978 je predaval na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani.

Polona Jurinić



VELIKA AKCIJA U LIPNJU U LIPI ZAGREB DO RASPRODAJE EKSPONATA ZBOG PREUREĐENJA SALONA

IZLOŽBENI EKSPONATI



KUHINJE: Diva - bijela i bež

Linea - plava

Natura, Cinema, Star - trešnja

U VREMENU OD 30.5. DO 30. 6. 2003:

PRODAJNA AKCIJA - KUHINJE:

Natura, Venecija, Diva, Praktika

KUHINJE ostale iz našeg
proizvodnog programa

BLAGOVAONICE:

Bifi, Victory

BLAGOVAONICE:

Rio, Cinema

STOLOVI

I STOLICE:

50%
POPUSTA

DODATNIH
10%
POPUSTA

DODATNIH
5%
POPUSTA

DODATNIH
10%
POPUSTA

DODATNIH
7,5%
POPUSTA

DODATNIH
7,5%
POPUSTA

SALON ZAGREB, Avenija Dubrovnik 15 (ZV)
Tel: 01/6521 131, fax: 01/6527 221
E-mail: lipa-namjestaj.hr

SALON VARAŽDIN, Zagrebačka 47
Tel: 042/301 550, 042/301 551
fax: 042/301 552

www.lipa.si

Novi odmev izdaje Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministrstva zakulturno Republike Slovenije. Za izdajatelja: Darko Šonc. Urednik: Silvin Jerman. Uredništvo: Miroslava Maria Bahun, Marijan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Peter Žerjavič. Pregled, priprava in oprema besedil: Tanja Bernard in Ilinka Todorovski. Oblikovanje in prelom: Ljudevit Gaj. Tisk: FS d.o.o., Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 750 izvodov. Naslov uredništva: Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr; <http://slovenci.hr>